

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

Afgangsprøverne og Aarsprøven

i

Frederiksborg lærde Skole 1876

ved

C. Berg,
Skolens Rektor.

Indhold: Skolernes Forbindelse.
Den asiatiske Literatur.
Skoleefterretninger.

Frederiksborg.

Trykt i Chr. Hansons Officin.

1876.

II.

Lidt om den asiatiske Literatur, især i Fortiden.

(Fortsættelse.)

Hebræer S. 33—38. — Aramæer S. 38—44. — Arabere S. 44—50.

Πάντα δοκιμάζετε· τὸ καλὸν κατέχετε.

Prøver alt; holder fast paa det gode.

Paulus.

I.

Et gjennomførligt Forslag om Skolernes Forbindelse.

SS. 3—16.

I.

Et gennemføreligt Forslag om
Skolernes Forbindelse

1873-74

Om Skolernes Forbindelse.

I mit lille Skrift «Skolen og Skolerne» anførte jeg en meget anset Pædagogs Erklæring om, at Tiden uafviselig fordrede, at man skulde opgive den fuldstændige Ensartethed (Uniformitet) af de lærde Skoler og lade de paa hvert Sted herskende Forhold ogsaa udøve deres Indflydelse paa de enkelte Skolers Indretning. Jeg udtalte endvidere, at der i mit Forslag ikke var taget noget Hensyn til de københavnske Skoler, der maa løse deres Opgave paa en hel anden Maade end dette bør og kan ske de fleste Steder i Provinserne, hvor de forskjellige Slags af skolesøgende ikke saaledes kunne udstykkes i Grupper — om jeg maa bruge disse Udtryk — som i den folkerige By. Hvad derfor Hr. Prof. Holbech i den ham afæskede Erklæring siger om Vanskeligheden eller endog Udførligheden af den omtalte Forbindelse mellem den højere og lavere Skole, vedkommer ikke mit Forslag og finder ikke Anvendelse paa Skolerne i de fleste Kjøbstæder.

Ved første Øjekast kunde det vel synes, at de københavnske kommunale Skoler, navnlig deres «Elite» Kirkeskolerne, maatte være bedre stillede end Borgerskolerne i Provinserne, dels paa Grund af det større Valg, de have mellem gode Lærerkræfter, og den lettere Adgang, der staar dem aaben til de offentlige Samlinger o. desl., dels

paa Grund af det aandelige Røre, som Livet i en stor By medfører. Ved nøjere Betragtning vil det imidlertid vise sig, at det i Virkeligheden forholder sig helt anderledes. Den Udvikling, som Ungdommen modtager gennem Skolelivet, beror nemlig ingenlunde udelukkende, ja end ikke først og fremmest paa de positive Kundskaber, som bibringes Disciplene af Læreren i Undervisningstimerne, men under gunstige Forhold i det Mindste lige saa meget paa Disciplenes indbyrdes Udveksling af Tanker og Erfaringer. Man kan kalde det den indbyrdes Undervisning. Denne synes Hr. Prof. Holbech aldeles at lade ude af Betragtningen, og ganske vist vil den i Hovedstadens Skoler altid være af meget underordnet Betydning, dels fordi de mange forskellige Skoler bevirke, at Disciplene i hver enkelt omtrent høre til samme Dannelseslag eller samme Samfundsklasse, og dels fordi Skolelivet kun undtagelsesvis fører til en fortroligere Omgang mellem Børn fra forskellige Livssfærer. Lige det modsatte er derimod Tilfældet i de fleste Provinsbyer; her føres Børn af Forældre i de forskjelligste Livsstillinger og Dannelseslag sammen, og netop det forskjelligte i deres private Forhold leder til en livlig og interesseret gjensidig Meddelelse af det, der særlig har gjort Indtryk paa dem og været Gjenstand for deres Iagttagelse i deres første Aar. At en saadan Udveksling af Erfaringer er i høj Grad befrugtende og frigjørende i aandelig Henseende, kan der ikke være Tvivl om, og den bliver det endnu mere derved, at Forholdene i en saadan mindre By ganske naturligt paa Basis af Kammeratskabet i Skolen leder til et fyldigere Omgangsforhold udenfor Skoletiden. Under denne Vekselvirkning, naar Haandværkerens Søn sidder paa Skolebænken ved Siden af Embedsmandens, Kjøbmandens ved Siden af Landmandens o. s. v., vinde saavel de rigeres eller højere stillede Børn som de lavere stillede eller ubemidlede. De første faa Blik og Interesse for mange praktiske Livs-

forholds Betydning, som Hjemmet af flere Grunde hverken kunde eller vilde sætte dem ind i, og derved faar deres Liv en Fylde og Sundhed, som ellers let kunde savnes. At paa den anden Side det andet Slags Børn ved en saadan fortrolig Omgang med Kammerater, der ere bedre stillede og have erhvervet sig en større Lethed i Omgangslivet og et friere Blik paa dette i dets Helhed, maa vinde endnu mere, er indlysende. Naar man dertil tør haabe, at den paagjældende Lærer er Lærer i Ordets sande Betydning (og ikke blot Lektiehører eller en «Derfra—dertil»), det vil sige besidder den sande pædagogisk—psychologiske Sands og Interesse, der gjør ham istand til at sætte sig paa Børnenes Standpunkt, sætte sig ind i de forskjellige Børns Følelser og Interesser, da vil han ogsaa (uden at de ane det) kunne følge deres indbyrdes Udveksling og lede den saaledes, at kun det gavnlige faar Fremgang og slaar varig Rod, men en mulig skadelig Paavirkning itide forhindres. Foruden dette vil imidlertid ogsaa det personlige Forhold mellem selve Læreren og de enkelte Disciple blive et ganske andet, end det er muligt ved de store kjøbenhavnske Skoler.

Det vil af ovenstaaende være klart, at det, der maa være Tale om ved en Reform af Skolerne i Nutiden, og som ogsaa sikkert kan naaes i Provinserne, er langt mere af social Natur, end et rent og bart Spørgsmaal om flere eller færre Kundskaber¹⁾. Folketingsmand Th. Nielsen har gjort mig

1) Om der skal læses saa og saa mange Sider i Tysk eller om Sprogets Formlære skal forlanges med den og den Udførlighed, eller om Verdenshistorien vel skal være læst, men ikke repeteret helt det sidste Aar, forat Drengen i tolvaars Alderen kan have afsluttet Middelskolens Kursus, det er Spørgsmaal, som kun Pedanter eller Malevolenter kunne lægge Vægt paa, naar ellers Forbindelsen er mulig.

stor Uret, naar han under Forhandlingerne paa Rigsdagen har betragtet mit Forslag i denne Henseende som fremgaaet af en den ungdommelige Livskraft ødelæggende Polyhistori, thi ogsaa jeg mener, at *πολυμαθία τὸν νοῦν οὐ διδάσκει*. Læregjenstandene betragter jeg i Sandhed ikke som Maal, men som Midler, hvorved den unge — og det gjælder om alle Slags Skoler — ad en sikrere og kortere Vej selv kan arbejde sig frem til sin Bestemmelse; eller med andre Ord: det overvældende Indhold, det moderne Liv har faaet, skal og maa Pædagogen respektere som noget bestemt, noget givet. Han skal vel ikke gjøre sig til uselvstændig Tjener for Livets øjeblikkelige og overfladiske Rørelser, men han skal klart erkjende, at Skolen nok er en Magt i Livet, men aldrig en Magt over Livet, og at dens Opgave er og bliver — trods Ideologernes Vilkaarlighed og Realisternes Nyttigheds-Hensyn — det, som Prof. Fr. Lange for 20 Aar siden opstillede, at udvikle hos den unge Trangen og Evnen til at orientere sig i den ham omgivende Verden. Men en saadan Orientering stiller bestemte Fordringer paa Indsigt til den unge, Fordringer, der for den store Almenheds Skyld ikke tør bestemmes i deres Enkeltheder efter en i Øjeblikket herskende Stemning eller efter en tilfældig social, politisk eller religiøs Retning, men maa opstilles og løses efter pædagogiske Grundsætninger, der baade lade Historien og Livet komme til deres Ret. Men dertil udfordres en Forbindelse af de forskjellige Undervisningsanstalter, der gaar i den af mig antydede Retning, som jeg er enig med Hr. Holbech i ikke er nogen ny¹⁾. Thi før Skoleloven af 1871 var det alminde-

¹⁾ Men jeg er rigtignok aldeles uenig med ham, naar han siger, at Forbindelsen har været forsøgt i mange Lande, og at Jordbunden maa være ganske anderledes for-

ligt i Provinserne, at de lærde Skoler umiddelbart rekrutteredes med Børn fra Borgerskolen (Betalingsskolen), hvorved der allerede dengang ikke udrettedes saa lidet for Blandingen af de forskjellige Samfundslag. Og det viste sig da, at de saaledes optagne Disciple ingeni lunde fulgte Undervisningen med mindre Udbytte end de paa anden Maade forberedte. I Kjøbenhavn derimod, hvor jeg har arbejdet mange Aar i forskjellige Slags Skoler, erindrer jeg ikke et eneste Eksempel paa, at en Dreng er gaaet umiddelbart over i den lærde Skole fra Kommuneskolen; men vel at han fra denne ved en eller anden Rigmands Velvillie er flyttet over i en Realskole og derfra optagen i den lærde Skole. Jeg anfører paa ingen Maade dette forat nedsætte Almueskolevæsenet i Kjøbenhavn, hvorfor jeg nærer og har Grund til at nære den største Respekt, men forat vise, at der udenfor Kjøbenhavn har været en Forbindelse mellem det højere og lavere Skolevæsen, som det gjælder om at faa tilbage i en tidssvarende Form, thi Forbindelsen kan naturligvis ikke opnaaes ved en ligefrem Vendentilbage til det gamle — der jo ogsaa havde sine store Mangler —, efterat der er gaaet 5 Aar, siden den lovgivende Magt vedtog den nye Skolelov, og Ministeriet ved en Række Anordninger anviste, hvorledes det nye skulde benyttes i Skolen. Den Forbindelse, der nu bør indtræde, maa naturligvis blive noget forskjellig paa de forskjellige Steder, hvad jeg ikke anser for et Onde, og den kan selvfølgelig ikke bringes tilveje med et Slag.

beredt end den er hos os. Thi Sandheden er, at kun to evropæiske Stater have gjort Forsøget; — og de have gennemført det, nemlig Schweiz og Norge, og i det sidste Land var Jordbunden, forat bruge Hr. Holbechs Udtryk, den samme som hos os, maaske lidt ugunstigere.

Men jeg tror, at Forholdene have ordnet sig saaledes rundt om i Kjøbstæderne, at der med nogen god Villie og uden store Vanskeligheder enten for Kommunerne eller Staten kan i den nærmeste Tid bringes en Overensstemmelse istand mellem Betalingsskolerne (Realskoler, Borger-skoler) og Statsskoler, d. v. s. en Forbindelse mellem alle de Skoler, der søges af Børn, hvis Livsstilling tillader dem uafbrudt at deltage i Undervisningen i det mindste til 14 eller 15 Aars Alderen (Konfirmationen), altsaa omtrent som det nu sker i Norge¹).

Jeg tror, at det kan have Interesse ogsaa for Folk udenfor Hillerød at blive bekendte med, hvorledes Borgerne i denne By have ønsket at faa deres Skoler ordnede tildels i Overensstemmelse med, hvad mit Forslag gik ud paa. Det kan i det mindste tjene som Eksempel, skjønt jeg jo rigtignok maa indrømme, at Forholdene vel intetsteds stille sig saa heldig for en Forbindelse som i Hillerød.

En Del af denne Bys Borgere i forskellige Stillinger indbød i Vinters deres Medborgere til et almindeligt Møde forat tage under Overvejelse, hvad der fra Borgernes Side kunde gjøres for Realskolen (Betalingsskolen). Ved dette Møde, der holdtes den 16de Marts og hvor ogsaa jeg troede at burde være tilstede, besluttede man efter nogen

¹) Men jeg har i mit lille Skrift paa flere Steder udtalt, at ogsaa Friskolen eller Skolen for de Børn, hvis Forældres Vilkaar gjøre det nødvendigt at benytte Børnene en Del af det fulde Skoleaar til indbringende Arbejde, saa snart som muligt bør løftes saaledes, at de mere begavede blandt Disciplene kunne efter en Tid gaa over til Skoler, hvor der tilbydes dem en fyldigere Undervisning.

Diskussion enstemmig at nedsætte et Udvalg af 5 Borgere og 4 Lærere. Efterat dette Udvalg havde holdt flere Møder, lykkedes det Hr. Adjunkt Bendz at udarbejde et Forslag, som alle Udvalgets Medlemmer kunde slutte sig til. Den 10de April blev dette Forslag saa godt som enstemmig vedtaget i et offentligt Møde paa Raadhuset, hvortil ogsaa Omegnens Beboere vare indbudte. Det lyder saaledes:

Ved det ærede Byraads Bestræbelser er der nu fastslaaet en Ordning af Friskolen, hvorved de Krav, som vore uheldigst stillede Medborgere ifølge Loven kunne gjøre paa Kommunen, forhaabentlig ville blive tilfredsstillede. Der er imidlertid en anden Klasse af Medborgere, der, hvad enten de efter Loven have Krav paa Kommunen eller ikke, dog i hvert Fald have Krav paa deres Medborgeres Billighedsfølelse og dermed paa Byraadets Opmærksomhed.

Vi mene hermed de Borgere, som hidindtil have nydt det Gode, at faa deres Børn billigt underviste i Byens Dreng- og Pigebetalingsskoler, og som ikke have Evne til ved egne Kræfter alene, at forskaffe dem en lignende Undervisning, saafremt disse Skoler nedlægges uden at tilsvarende oprettes, som kunne erstatte dem. Det er for at støtte disse Medborgere, at vi undertegnede Beboere af Hillerød Kjøbstad og Omegn tillade os, at henvende os til det ærede Byraad, idet vi vide, at det vil være til Bero-ligelse for mange, naar denne Sag afgjøres saa snart som muligt og paa en heldig Maade.

Vi ere ikke ubekjendte med, at det vilde stille store Krav til Kommunen, hvis den for tilnærmelsesvis samme billige Betaling skulde paatage sig disse Børns Undervisning som hidtil; endnu større, hvis de nævnte Skoler skulde gjøres mere tidssvarende, saavel hvad Undervisning, som hvad Bygning og Inventarium angaaer. Disse Krav vilde blive saa store, at det ikke kan undre os, om det ærede Byraad nærer Betænkelse ved at paalægge Kom-

munen disse Byrder, der helt og holdent yderligere maatte paalignes Skatteyderne, eftersom den nye Friskole fremtidig vil koste Byen ligesaa meget eller mere end alt, hvad der hidtil er anvendt til Skolevæsenet i det Hele. At Byraadet nærer saadanne Betæneligheder, er os heller ikke ubekjendt, og vi se et Vidnesbyrd herom deri, at det har henvendt sig til Hs. Excell. Kultusministeren for at søge et Tilskud af Staten, og dette er os ogsaa et Vidnesbyrd om, at Byraadet omfatter Sagen med Interesse. Vi have troet, at en Udtalelse fra Borgere i Byen om den Retning, hvori Sagen muligvis hensigtsmæssigst kan ordnes, ikke alene vil være Byraadet kjær, men ogsaa en Støtte i dets Bestræbelser; vi tillade os derfor at fremsætte følgende Forslag, der synes os at frembyde store Fordele:

Som bekjendt er den herværende Statsskole, uagtet den almindelig kaldes Latinskolen, dog lige saa fuldt en Realskole, i hvilken der i de 4 nederste Klasser gives en fuldstændig Realundervisning, saaledes at Eleverne ved Udgangen af 3die nederste Klasse, i en Alder af 14 til 15 Aar, kunne underkaste sig den lille, ved Udgangen af 4de Klasse, i en Alder af 15 til 16 Aar, den store Præliminærexamen. Eleverne optages i Skolen i en Alder af 11 til 12 Aar. Det foreslaaes nu, at der virkes hen til:

at Statsskolen, som let kan tilvejebringe det fornødne Lokale og Inventarium, udvides nedefter derved, at der tilføies 3 Klasser, saaledes, at Eleverne kunne optages i Skolen i en Alder af 8 til 9 Aar;

at fremdeles Skolepengene i disse 3 nye Klasser og i Skolens samtlige nu tilstedeværende Realklasser sættes i det højeste til 4 à 5 Kroner maanedlig, med Lempelse for Brødre og Udsigt til nedsat Betaling eller Friplads for Uformuende.

Det foreslaaes endvidere, at Byraadet, Amtsraadet og Statsskolen, som de i Sagen Interesserede, træde sammen

ved Delegerede, forat tage Forslaget under Overvejelse og gjøre de fornødne Skridt til dets Udførelse.

Fordelene ved dette Forslag forekomme os indlysende. Kommunen vil ikke faa nogen anden Udgift til Drengeskolen end det aarlige, rimeligvis moderate Tilskud, som de højere Autoriteter, hvoraf Planens Gjennemførelse er afhængig, maatte fordre, et Tilskud, hvoraf det tør ventes, at Amtet vil tage sin Del. For Staten vil den udvidede Skole neppe medføre forøget Udgift, idet de nye Klasser, ved Foreningen af Realskolens tidligere Elever og Eleverne i den af Statsskolens Lærere oprettede private Elementarskole, ville blive saa store, at de ville kunne bære Udgifterne til de forøgede Lærerkrafter. I de øvrige højere Klasser vil Staten øjensynlig kun kunne vinde ved den forøgede Tilgang, hvorpaa den kan gjøre Regning.

Hvad angaar de ydre Forhold, hvorunder Skolen kommer til at virke, og hvoraf Elevernes Orden, Disciplin og Respekt for Skolen og dens Arbejde i en ikke uvæsentlig Grad er afhængig, da ville disse ventelig være bedre end de, som Kommunen paa nogen anden Maade vil kunne tilvejebringe; vi mene herved Skolestuer, Gymnastiksal, Legeplads, Inventarium, Samlinger og andet Undervisningsmateriel.

Hvad selve Undervisningen angaar, da kan der paa dette Standpunkt selvfølgelig ikke være Tale om, at fremsætte en Plan for samme; da imidlertid Statsskolens Lærerforsamling ikke ved Lov eller Anordning er bunden til nogen bestemt Plan for Undervisningen i Realklasserne, kan den imødekomme alle rimelige Fordringer. De Elever, der ikke ville tage nogen Præliminærexamen, men dog søge Skolen indtil Konfirmationsalderen, ville naturligvis faa en for dem passende Undervisning, dels sammen med deres Kammerater, dels i særlige Timer. Denne Undervisning vil blive anlagt saa praktisk, som muligt, og navnlig vil der blive lagt Vægt paa saadanne Fag som

Naturlære, Regning, Tegning, Engelsk o. s. v., der have særlig Betydning i det praktiske Liv.

Ikke mindst i social Henseende forekommer vort Forslag os at være heldigt og velgjørende. Der er Forældre, som ikke kunne eller desværre undertiden ikke ville afse deres Børns Arbejde eller Medvirkning til deres fælles Underhold, eller ere ligegyldige for deres Undervisning, — for deres Børn kunne vi kun beklage, at Kommunen ikke kan gjøre mere end henvise dem til den tarveligere Undervisning i Friskolen, paa hvilken dog intet bør spares; men ethvert Barn, hvis Forældre kunne og ville forunde det at arbejde til sin egen Fremtids Bedste, og som kunne forskaffe det nogenlunde Ro til Hjemmearbejde — og ogsaa dertil vil Skolen kunne hjælpe — mene vi, at vort Forslag vil aabne Adgang til den bedste Skoleundervisning, og til at indtræde under Forhold, der ville hjælpe det, naar det har Villie og Evne til at hæve sig udover de uheldige Forhold, hvorunder det muligvis er født. Mange udmærkede Evner og megen tidlig hærdet Villiekraft vil kunne komme frem, som Samfundet ellers maatte bebreide sig at have holdt nede. Idet alle Borgere, under hvilke Livsbetingelser de forøvrigt leve, saaledes mødes igjennem deres Børn, haabe vi ogsaa, at megen ugrundet Bitterhed og mangen Fordom iblandt dem vil bringes til at forsvinde.

Endelig kunne vi ikke undlade at udtale, at vi tillægge den herværende af Christian den 4de indstiftede Statskoles Blomstring en stor Betydning for Byen og Omegnen; ikke alene bidrager den til, at hæve Hillerød op over en almindelig Provinsby, tilfører Byen mange Familier og Kostgængere, og skaffer i det hele paa mange Maader Byens Borgere en Indtægt, men den har navnlig en særlig Betydning for alle de Medborgere, som nu benytte Skolen, og som ogsaa have Krav paa, at deres Interesser blive varetagne. Den Udvikling i folkelig Retning, som vort

Forslags Gjennemførelse vil give Skolen, vil meget forøge dens Betydning, og, idet den slaar Rod i Folket i sin Helhed og forener alles Interesser, vil den sikres en varig Blomstring.

En Mulighed for en endnu videre Virkekreds ville vi heller ikke undlade at berøre paa dette Sted. Latinskolen bliver jævnligen søgt af en Del Elever, der have deres Hjem i større Afstand fra Byen og vedblive at bo der; de komme til Skolen snart ved Hjælp af Jernbanen, snart kjørende, ridende eller gaaende, og flere af dem ere Sønner af ubemidlede Almuesfolk paa Landet. Vi tro, at, naar Landbefolkningen i Omegnen behørigt bliver gjort opmærksom herpaa; vil Skolen kunne stifte endnu større Gavn ved at optage flere saadanne Elever fra Landet, der stræbe udover den Undervisning, som Almueskolen paa Landet kan give; derved, at Skolen kan modtage dem i en tidlig Alder, vil formentlig den største nuværende Vanskelighed falde bort, nemlig Forberedelsen til Optagelse i Skolen. Det er at haabe, at dette Punkt vil give Skolen en forøget Interesse for Amsraadet.

Om de Udsigter, vort Forslag har til at vinde de højere Autoriteters Bifald og Indvilligelse, skulle vi kun udtale os kort. Vi begrunde dem paa den uimodsigelige Simpeltid og Fornuft, det økonomisk rigtige og den til Tiden svarende frisindede Aand, som gaar igjennem det; vi nære den Overbevisning, at naar Byens Borgere, Byraadet, Amsraadet og den herværende Statsskole forene deres Bestræbelser, vil Sagen, med forventet Velvillie hos Ministeriet og Rigsdagen, kunne føres igjennem, som vi haabe, til Held for Byen.

Vi have i det foregaaende kun omtalt Drengeskolen. For mange Beboere er imidlertid Tilværelsen af en god og billig Pigebetalingsskole af lige saa stor Betydning. Det lader sig ikke nægte, at Forholdenes Udvikling har gjort det bestandig vanskeligere for den til sig selv hen-

viste Kvinde at søge sit Erhverv som tidligere ved Haandarbejde, idet Fabrikationen af Klædningsstykker er bleven Maskinarbejde og underkastet Fabriksdrift, med hvilken Haandarbejde ikke kan konkurrere. Det er derfor ogsaa mer og mere blevet erkjendt, at det er nødvendigt, at skaffe Kvinden Adgang til Erhverv ad saa mange andre Veje, som muligt, hvorom f. Ex. Oprettelsen af Handelsskoler i Kjøbenhavn for Kvinder vidne. Skal det blive muligt ogsaa for Kvinder af den jævne Middelstand at bane sig saadanne Veje, er det nødvendigt at forskaffe dem en Skoleundervisning, som er anlagt efter større Maalestok end hidtil. Det gaar da ikke an, som nu, at samle Piger af meget forskjellig Alder i en eller to Klasser, saaledes, at de forskjellige Partier hæmme hverandres Udvikling. Ligeledes maa man stræbe bort fra en vis Retning i Undervisningen, der fra de højere Samfundslag har sneget sig ind i Middelstandens Pigeskoler, uden at høre hjemme der. Det er ikke en ydre Politur, der nærer Forfængeligheden og kun tjener til at skjule den indre Tomhed, som man bør stræbe efter, men en Dannelse, der hviler paa Tilegnelsen af virkelig nyttige Kundskaber og Udviklingen af den selvstændige Tænkning. Fag som Fransk, Broderi o. l. bør derfor skydes tilside for de andre Skolefag, til hvilke bør føies Naturkundskab og Handelsregning. Det vilde dog være en snæver og ensidig Opfattelse, naar man kun vilde tillægge Dannelsen en materiel Betydning for Kvinden. En sund Dannelse vil være hende et Værn mod mange Snarer, som Livet kan lægge for hende, aabne hende Adgang til mange aandelige Nydelser og, idet den tillader hende at følge Omverdenens Rørelser paa mangfoldige Omraader, vil den give hendes Liv en Fylde og et Indhold, som det ellers vilde savne. Men ogsaa for Hjemmet er Kvindens Dannelse af største Vigtighed og igjennem Hjemmet for Samfundet; god Orden, Renlighed, en fornuftig Økonomi og Børnenes Opdragelse i Hjemmet er

væsentlig Husmoderens Sag, og vi fejle neppe, naar vi tro, at en god Skoleundervisning ved at udvikle hendes aandelige Evner vil hjælpe hende til at løse disse Opgaver.

Det er vor Overbevisning, at private Pigeskoler ikke ville give os den nødvendige Garanti for, at de Krav, som Fremtiden bør stille til en god Undervisning, ville blive tilfredsstillende, og vi tillade os derfor indtrængende at anmode det ærede Byraad om at bevare og udvide den herværende Pigebetalingsskole som kommunal Skole. Den dermed forbundne Udgift vil neppe blive saa betydelig, at et saa stort Gode bør kastes bort, og vi mene, at Gjennemførelsen af vort Forslag angaaende Drengeskolen vil være saa økonomisk for Kommunen, at denne vel kan tillade sig at ofre en Del paa det sideordnede Maal, Oprettelsen af en god og billig Pigebetalingsskole.

C. Aarestrup,
Lærer ved Realskolen.

Harald M. Andersen,
Snedkermester.

C. V. Bendz,
Adjunkt.

F. Hersom,
Kjøbmand.

F. W. Abben¹⁾,
Tømrermester.

A. Andersen,
Smedemester.

C. Berg,
Rektor.

Jensen,
Kateket og Skoleinspektør.

K. Thygesen¹⁾,
Farver.

Forslaget, der blev indsendt til Byraadet, var underskrevet af omtrent 80 Borgere, der havde sat eller vilde sætte Børn i Statsskolen eller Realskolen, og synes saaledes at vise, at den foreslaaede Forbindelse af begge Skoler er et almindeligt Ønske hos alle dem, hvem Skolens Udvikling i denne lille By særlig maa ligge paa Hjærtet.

¹⁾ Medlemmer af Byraadet.

Jeg sagde ovenfor, at de i hver Egn herskende Samfundsforhold maatte udøve deres Indflydelse paa den paa-tænkte Skolereform. Medens denne lettere kan sættes i Værk i en saa lille By som Hillerød, hvor det sociale Liv ikke vil lægge store Hindringer ivejen og hvor tilmed Pengespørgsmaalet kommer til at spille en meget underordnet Rolle, stige naturligvis Vanskelighederne i de større Byer, hvor der er mange Slags Skoler og hvor Samfundet har delt sig i flere Grupper, der danne ligesaa mange særskilte Omgangskredse for den opvoksende Slægt. Men have først Magthaverne, hvorved jeg i denne Sag ikke blot tænker paa Hs. Majestæts Ministerium og Rigsdagens Medlemmer, men ogsaa og det endnu mere paa dem, der rundt om i Landet have den største Indflydelse i Amts- og Byraadet, klart indset, at den foreslaaede Skolereform ikke alene gaar ud paa at skaffe den unge lidt mere Viden, men langt mere fremtræder som en af Tidsaanden paabuden Retfærdighedshandling og en hele Samfundet betryggende politisk Foranstaltning i vor demokratiske Stat, vil man nok gribe Sagen rigtig an og ikke lade sig afskrække ved en kortsynet Erklæring om, at Kjøbenhavns Almueskolevæsen ikke kan føre an eller overhovedet være med.

Det ovenfor meddelte Forslag er kun en Indledning til Reformen og har hverken kunnet eller skullet omfatte alle Slags Skoler. Den egentlige Friskole eller Fattigskole kan først tages med, naar Oplysningens Velsignelse skattes selv i det fattige Hjem, og Kommunens Styrere betragte gode Friskoler, det vil sige Skoler, hvor Børnene baade aandelig udvikles og gjærne opholde sig, som det bedste Middel til at formindske Fattigskatten og forebygge Samfundsforstyrrelser.

II.

Lidt om den asiatiske Literatur, især i Fortiden.

(Fortsættelse.)

Hebræer S. 33—38. — Aramæer S. 38—44. — Arabere S. 44—50.

Πάντα δοκιμάζετε· τὸ καλὸν κατέχετε.

Prøver alt; holder fast paa det gode.

Paulus.

[Da jeg for en seks syv Aar siden stræbte at skaffe mig et nøjere Kjendskab til det, der var skrevet af nyere Forskere om de asiatiske Folks Skriftegn, gjorde jeg det til Regel efterhaanden tillige at sætte mig ind i hvert Folks særegne Literatur, saavidt saadant kunde ske for en Del gennem Oversættelser i de evropæiske Sprog og ved Hjælp af lærde Specialisters Undersøgelser om dette eller hint Folks aandelige Liv. Det er Resultatet af disse smaa Studier, som jeg begyndte at fremstille for et Par Aar siden og iaar fortsætter paa de efterfølgende Blade.]

Hosea.

Ligesom Amos hører ogsaa Hosea, Beeris Søn, til det nordlige Rige. Han er vel bekjendt med alle Steder i Landet, med dets Historie og Tilstande; og næsten alle hans Udtalelser have Hensyn dertil. Juda Rige omtales kun nu og da og ikke paa samme inderlige eller truende Maade. — Hosea levede efter Amos, i Slutningen af Jerobeams den andens Regering, under de anarkiske Tilstande efter hans Død og under de derpaa følgende hurtige Tronskifter, da Afguderier, Overdaadighed, Løgn og Bedrag herskede baade hos Magthaverne og Præsterne og i det menige Folk. — Skriftet falder i to Dele (1—3 og 4—14 kpp.), hvoraf den første er skreven i hans lyse og tillidsfulde Ungdomstid, den anden derimod forfattet mange Aar senere. Begge indleder Profeten med en Parabel eller Allegori, hvor Israel i sit Forhold til Jehova fremstilles under Billedet af en utro Hustru, for derved at vise, at Folket er faldet fra sin Gud og har hengivet sig til andre Herrer. Men skjønt den allegoriske Fortælling i begge Stykker har samme Karakter, ere Tidsforholdene dog meget forskellige. Medens Profeten i første Del kun meget ubestemt truer med Forvisning, erklærer han derimod i anden Del, der gaar paa Tiden efter Jerobeams Død, ligefrem, at en langvarig Landflygtighed og strænge Straffe skal ramme Folket, der nu ganske har hengivet sig til Naturtjeneste og er besmittet med alle de Laster, som et vedvarende Anarki fremkalder. Hertil kommer Landets uheldbringende Forhold til Assyrien. Men trods sine haarde Trusler og sin strænge sædelige Alvor stiller dog Hosea en lykkeligere Tid i Udsigt: «Jeg vil være Israel som Duggen, han skal blomstre som Lilien og slaa sine Rødder som Libanon» (14, 6). — Sproget er kort, undertiden haardt og afbrudt; dristige Billeder stilles ofte hen uden nærmere Forklaring, saa at Forstaaelsen bliver noget vanskelig.

Jesajah.

Af de tre ovenfor omtalte Profeter hørte den første blot til Juda, den anden stammer vel fra Juda, men behandler i Hovedsagen kun Tilstandene i Israel, den tredie er fra Israel og dvæler næsten udelukkende ved Forholdene her. Men efter dem træder der en Mand op i Judarige, der i digterisk Begavelse, i Kærlighed til Fædrelandet og i ædel og ægte Humanitet rager op over alle de store Seere, som Jødelandet har frembragt.

Jesajahu eller i en kortere Form Jesajah¹⁾ var Søn af en ellers ubekjendt Mand Amoz i Jerusalem. Om hans Ungdomsliv vide vi intet. Han siger selv (6, 1), at han begyndte sin Virksomhed i det Aar, Kong Usiah døde, 759 eller 758, og fortsatte den under de tre følgende Konger i Juda²⁾. Sættes hans Alder, da han første Gang fremtraadte, til 20 Aar, levede han altsaa omtrent i 80 Aar (779—700). Han var gift og havde 3 Sønner, hvis Navne hentyde til det Kald, Faderen med hele sin Person gik op i³⁾.

Jesajah virkede altsaa i og for Judarige først under de ulykkelige Stridigheder med Samaria og Damaskos, da den syriske Fyrste Rezin og Israels Konge Pekah havde sluttet et Forbund mod Juda, og Edomiterne og Philisterne havde benyttet sig af Judarigets Nød til at gjøre Røvertog ind i Landet. Tros Jesajahs Raad anraabte Ahaz Assyriens mægtige Konge om Hjælp; denne tilkjøbte han sig vel, men blev derved Assyriens skatskyldige, hvorved Jøderne herefter droges med ind i de store asiatiske

1) *Ἰσαΐας*, LXX.

2) Næmlig: Jotham til 743 el. 741, Ahaz til 728 el. 725, og Hiskiah til 699 el. 696.

3) 7, 3 ("med — os — er — Gud"), 14 ("Rest — skal — omvendes"); 8, 3 ("Rov — rap", "Bytte — flink").

Rigers Omvekslinger. Derefter følger de ulykkelige Forhold til og Forbund med Ægypten forat befri sig fra Skattepligt til Assyrien.

Det betydningsfuldste og for hans Stilling som Profet mest afgjørende Tidspunkt i hele hans opofrende Liv, falder omkring ved 715. Det nordlige Rige var falden for Assyrerne, og dets Indbyggere overflyttede til armeniske og mediske Egne. Denne Broderrigets Skjæbne maatte gjøre et dybt Indtryk paa de besindige og videre skuende i Judariget. Mod Jesajahs Raad besluttede Hiskia, tilskyndet af de store og fornemme, at befri Landet fra dets afhængige Stilling til Assyrien og bryde de med dette Land indgaaede Forpligtelser ved Hjælp af et Forbund med Ægypten. Men snart stod en overmægtig Krigsstyrke for Jerusalem. Under den Skræk, som nu greb alle, forkyndte Jesajah (28—31) i fast Tillid til sin umiddelbare Viden om Guds Villie: «Assyrierne skulde falde for Sværd, men ikke en Mands; et Sværd, men ikke et Menneskes, skal fortære ham; han skal fly for Sværdet, og hans unge Mandskab skal gjøres til Trælle» (31, 8). Og saaledes skete det i Virkelighed. Den mægtige assyriske Hær blev næsten ganske opreven af Pesten. Denne Jerusalems vidunderlige Frelse gjorde et stærkt Indtryk paa Folkets religiøse Bevidsthed og skaffede Ideen om den ene Guds Almagt, for hvem alle Naturguder og Mennesker ere intet, Ideen om Israels Gud, der vel en Tid giver sit Folk til Pris og tugter det, men ikke giver det hen til fuldkommen Tilintetgjørelse, en varig og levende Betydning.

Det Skrift, som i sin Helhed gaar under Jesajahs Navn, udgjør en Samling af Profetier, hvoraf utvivlsomt det meste, der staar i de 33 første Kapitler, tilhører Jesajah, medens Stykket 40—66 ligesaa sikkert maa henføres til en ubekjendt Profet, som levede henimod 200 Aar senere i de sidste Tider af det babyloniske Fangenskab

og som med stor digterisk Kraft forkyndte Folkets Tilbagekomst. Men det dristige og haarde, som vi finde hos de ældre Profeter, er her borte.

De forskjellige Udtalelser, der findes i det ældre Stykke (1—39) og hvoraf enkelte næppe ere af Jesajah, følge ikke i kronologisk Orden efter hinanden, og man har ikke været istand til at paavise, hvilket Princip Samleren har fulgt, da han foretog sin Opstilling.

Derimod er det sidste Stykke (40—66) udarbejdet efter en bestemt Plan. Det bestaar af tre Afdelinger, omtrent af lige Størrelse: det første (40—48) forkynder Trøst og Hjælp ved Kyros; i anden Afdeling (49—57) er Babel falden; Folket maa, rensed ved Lidelser, vise sig Guds Naade værdigt; tredie Afdeling (58—66): skjønt Folket endnu er svagt og ikke tilstrækkelig har erkjendt, at det er i Aand og Hjærte, og ikke blot i ydre Gjerninger, at Gud maa æres, forkynder Profeten dog, hvor glimrende Jerusalem igjen skal rejse sig og hvorledes Edomiter og andre fjendtlige Naboer da ville blive straffede.

Søcharjah¹⁾.

Det Skrift, som gaar under Secharjahs Navn, bestaar af tre ikke sammenhørende Dele, hvoraf kun kp. 9—11²⁾ ere af en Forfatter, der levede paa Jesajahs Tid. Han er fra Juda, men hans Udsagn, der ere affattede i et kraftigt, om Jesajahs mindende Sprog, gjælder i Hovedsagen Israels Rige, som han varsler Ulykke og Undergang, efterat allerede en Del af Beboerne i de nordlige og østlige Egne ere bortførte i Landflygtighed. Men skjønt Folket maa

¹⁾ Ζαχαρίας, LXX.

²⁾ Hvortil hører som Slutning kp. 13, 7—9.

undergaa store Lidelser, vil Lykke dog atter komme tilbage til Israel.

Den anden Del, kp. 12—14¹⁾, er skreven af en Profet, der levede omkring ved den Tid, da Jerusalem første Gang angrebes af Assyrierne. Han ser Byen belejret af Fjender, men er ikke i selve Jerusalem, men dog i Juda. Staden vil blive erobret, og Halvdelen af Folket bortført, men efter denne Ulykke sér Profeten i Aanden en lykkeligere Tid, da evig Fred hersker paa Jorden, og Jerusalem bliver Midpunktet.

Det tredie Stykke, Kp. 1—8, er forfattet af Secharjah, Berechjahs Søn, Iddos Søn, og hans Virksomhed falder i Begyndelsen af Darios' Regering, da Templet i Jerusalem atter skulde opbygges. Fra kp. 1 til 6 fremstiller han, efter en almindelig Formaning, i syv Syner eller Visioner sin Lære og sine Erfaringer. To Aar senere udtaler Profeten sig om Fasten og ender sit Skrift (i 8de kp.) med en Række korte Trøsteord og Forudsigelser om en lykkeligere Fremtid.

Michah²⁾.

Denne Profet var samtidig med Jesajah. Efterat han i Begyndelsen kort har hentydet til Israels ulykkelige Stilling, gjælde hans Udtalelser ellers kun Juda. Skriftet udgjør en Helhed, bestaaende af flere smaa Taler, der udmærke sig ved et smukt og korrekt Sprog; Billederne ere simple og let forstaaelige³⁾; Visioner og symbolske Handlinger fremsætter han ikke. Ligesom hans Stilling i Samfundet ikke var fremtrædende som Jesajahs, saaledes staar

¹⁾ Undtagen 13, 7—9.

²⁾ Forkortet af Michajah, Michajahu.

³⁾ Kun i Kp. 1, 10—16 er Henvisningen til Nabostaterne overfyldt med Ordspil.

han ogsaa tilbage for denne i digterisk Kraft og Højhed. Men han udmærker sig ved Følelsens Inderlighed og ved den stærke Overbevisning, hvormed han opfordrer til Fromhed og Retskaffenhed forat vinde Guds Velvillie og undgaa den truende Straf.

Nahum.

Denne Profet siges i Overskriften at være fra Elkosch, men om dette Sted er beliggende i Galilæa eller, hvad der er endnu større Sandsynlighed for, ved Tigris i Nærheden af Mossul¹⁾, vides ikke. Derimod have vi fra Kileindskrifterne temmelig Sikkerhed for, at hans profetiske Virksomhed falder omkring ved 660, og at hans Udtalelser ere rettede mod Ninive, Assyrernes gamle berømte Hovedstad. Som det gik med No Ammon (Thebe med de hundrede Porte), Nilens stærke Fæstning²⁾, saaledes vil Jahveh ogsaa lægge sin straffende Haand paa det stolte Ninive, og alle omboende vilde glæde sig over dets Fald. — Vel blev Toget fra Medien³⁾ denne Gang ikke afgjørende for Ninive, først et halvt Aarhundrede efter gik Nahums Forudsigelse i Opfyldelse. — Skriftet er en Helhed og udmærker sig ved et rent, livligt og kraftigt Sprog.

Zefanjah⁴⁾.

Den Bevægelse blandt Asiens Folkeslag, som i en Række af Aar fandt Sted paa Grund af Skythernes

¹⁾ Altsaa tæt ved Ninive. Der findes nemlig et Par Mile Nord herfor en Landsby Alkusch ved Tigris.

²⁾ Som blev erobret af Assyrierne kort efter 664, en Begivenhed, som staar frisk i Nahums Erindring. S. Die Keilinschriften u. d. alte Testament von E. Schrader. S. 287 o. f.

³⁾ Idet Phraortes' Angreb blev slaaet tilbage, og Kyaxares' første Indfald standset ved Skythernes Fremrykken.

⁴⁾ *Σοφορίας*, LXX.

Fremtrængen mod Vesten og hvortil vistnok ogsaa den græske Elegiker Kalinos sigter i en af sine Opfordringer¹⁾, foranledigede Zefanjahs Optræden som Profet i Kong Josijahs (631—609) Dage, i hvis attende Regeringsaar den ovenfor (S. 100) omtalte store religiøse Reform fandt Sted. Men da Zefanjah bittert klager over Baaltjeneste og Sædernes Forfald i Juda, sættes hans Fremtræden som Profet før denne Reform.

Som Forfatter staar han noget tilbage baade for sin Forgænger Nahum og den maaske senere Habakuk. Hans Stil er for en stor Del Prosa. I sit lille Skrift, der udgjør en Helhed (kpp. 1—3), truer han sine Landsmænd med Straf for deres Ugudelighed og opfordrer dem til Omvendelse.

Habakuk²⁾.

Med Undtagelse af Navnet vide vi ellers intet om denne Profet, og dog hører hans lille Værk (tre Kapitler) til det bedste, som den hebraiske Poesi har frembragt, hvad enten vi se hen til Sproget og den Kunst, hvormed han former sit Stof, eller til den Fantasifylde og den Tankerigdom, hvormed han skildrer Jehovas Storhed og Uforanderlighed og paa den anden Side Chaldæernes (Kasdims) Vildhed og forestaaende Undergang.

Skriftet falder i to eller om man vil tre Hoveddele: en Betragtning over det israelitiske Folks syndefulde Tilstand, Trusel mod de indtrængende Fjender paa Grund af deres Vold, endelig en Bøn.

Hvornaar denne Profet virkede og hvilke Fjender det var, som dengang hjemsøgte Juda, ere Fortolkerne ikke aldeles enige om. De fleste hensætte hans Fremtræden til Tiden, da det stolte Ninive var ødelagt, og et andet

¹⁾ Stob-floril. 51, 19.

²⁾ Ἀμβαχούμ, LXX.

Verdensrige, det babylonisk-chaldæiske, rejste sig paa det assyriske Riges Ruiner. Vel havde Farao Necho søgt at udvide sit Herredømme over Forasien, og Josias var falden imod ham ved Megiddo (608), men den daadkraftige Nabopalassar og hans endnu større Søn Nebukadnezar slog Ægypterne aldeles ved Karkemisch el. Circesium (606) og bleve nu Forasiens Herrer. I Begyndelsen af Jojakims, Josias' Søns Regering (605) viste Chaldæerne sig i Palæstina, og Landbefolkningen strømmede til Jerusalem. Paa disse skjæbnesvangre Tider antages det, at Habakuk er fremtraadt ¹⁾.

Jeremjah²⁾.

Skjønt det gjælder om alle de ældre Profeter, at Skildringen af deres Virksomhed tillige er en Skildring af Jødefolkets Tilstand paa deres Tid, er dog ingen Profets Historie saa inderlig sammenknyttet med hans Folk som Jeremjahs. Omtrent 1½ Mil nord for Jerusalem laa Byen Anatot (nuv. Landsby Anata), hørende til Benjamin-Stammen. Her blev Profeten født omkring ved Aar 650 f. Kr. Hans Fader, Præsten Hilkia, havde en Grundejendom der, og Sønnen synes at have tilbragt sin Ungdom i sin Fødeby. Han var altsaa Kong Josiahs jævnaldrende, thi denne var

¹⁾ En anden Forklaring af «Kasdim» og en noget tidligere Tid for Habakuks Virksomhed opstiller J. Gumbach. Ifølge hans Undersøgelser ere Kasdim de samme som de Skyther, der i det syvende Aarh. oversvømmede det vestlige Asien og under Psammelichs Regering (656—612) trængte gjennem Palæstina frem til Ægypten. Og det lader sig ikke nægte, at Beskrivelsen af Kasdim hos Habakuk, af deres Krigsmaade, deres Sæder og Sprog godt lader sig forene med hvad vi andensteds erfare om dette Folk. Han sætter derfor Habakuks Optræden omkring ved 624 f. Kr.

²⁾ Hebr. Jirmejahu el. Jirnejah, Ἰερεμίας, LXX.

otte Aar gammel, da han omtr. 640 fulgte efter sin Fader Amon i Regeringen. Det var sørgelige Tider for det lille Juda, hvad enten man ser hen til Landets Stilling ud ad til eller til Folkets Tilstand ind ad til. Under Manasses langvarige og despotiske Herredømme (696—641) blomstrede Afguderiet: Astarte og Moloch, Sol- og Stjerne-tilbedelsen havde fortrængt den fædrene Kultus; og under hans Søn Amons toaarige Herskermagt skete intet derimod. Den offentlige Sædelighed sank mere og mere, og Staten var rystet i sin Grundvold, da Barnet Josiah kaldtes til Tronen. I det 13de Aar af dennes Regering 627 (altsaa før Fornyelsen af Jehovadyrkelsen) fulgte Jeremjah det Kald, der lød til ham at fremtræde som Profet, skjønt han var ung og frygtede for at mangle Talens Kraft. Han minder Folket om dets Selvskyld og varsler om den Gudsstraf, der truer det fra Norden (Skythernes Indfald i Asien). Det var under denne store Fare og vel ogsaa paa Grund af den, at den store Reform i Gudsdyrkelsen (621) gennemførtes, da Moses' Lovbog var bleven funden. Under Josiahs Regering, efter denne Forandring til det bedre, synes der ikke at have været Anledning for Jeremjah til profetisk Virksomhed. Men snart kom der haarde Tider, og Profetens Anseelse led et tungt Nederlag, da den fromme Josiah faldt i Slaget ved Megiddo 608, hvor han havde opstillet sin Hær mod Ægypterkongen Necho og vilde hindre ham fra paa hans Tog mod det svækkede Assyrien at faa fast Fod i Palæstina.

Josiahs Søn Jojakim kom paa Tronen som ægyptisk Lydkonge ¹⁾. Mod hans Ødselhed, Letsindighed og Haardhed bestod Profeten mange haarde Kampe. Imid-

¹⁾ Efterat en yngre Søn af Josiah, Joachas, der først blev Konge, var bleven afsat efter tre Maaneders Forløb og ført til Ægypten.

lertid var der foregaaet store Begivenheder i Landene ved Evfrat og Tigris. Ninive var faldet, og det nye Verdens-Rige, det babylonisk-chaldæiske, kunde ikke rolig se paa Ægyptens Udvidelser i Asien. I Slaget ved Karkemisch bleve Ægypterne fuldstændig slagne af Nebukadnezar og maatte opgive Syrien og Palæstina. Kun den vigtige Søfestning Gaza levnedes dem. Fra Ægyptens Overherredømme var vel Juda saaledes befriet, men der rejste sig et mere truende Uvejr fra det babyloniske Rige, hvor den unge, dygtige Nebukadnezar var fulgt efter sin Fader Nabopalassar. Imidlertid arbejdede Profeten paa Folkets sædelige Forbedring og Afguderiets Tilintetgjørelse, men hans Liv var ofte udsat for Fare baade fra Folkets og Kongens Side. I dennes fjerde Regerings Aar (604) samlede Profeten alle sine indtil da udtalte Varselsord og lod Baruch opskrive dem (S. ovfr. S. 40). Da Kongen lod dem brænde, dikterede Jeremjah dem atter til Baruch og forøgede dem med nye. Efter Jojachins (Konjahus) Bortførelse i Trældom til Babylon (597) og Zidkias (Zedekias) Tronbestigelse raadede Profeten ivrig til Lydighed mod Chaldæerne. Men Zedekia, der var svag og lededes af et ægyptisk Hofparti, troede at kunne unddrage sig Babyloniens Overherredømme, men Jerusalem blev efter to Aars Belejring erobret og ødelagt (587), og Indvaanerne bortførte til Babylonien tilligemed den blindede Zedekias. Over det ødelagte Land satte Chaldæerne Gedaljah som Statholder, men da han var myrdet, flygtede enhver, der kunde, til Ægypten, hvorhen ogsaa Jeremjah menes at være bleven tvungen til at følge. Han synes her endnu at have virket som Profet. Om hans Endeligt ere Beretningerne forskellige.

Jeremjahs Værker bære Præget af de haarde Tilskikkelser, som ramte hans Land og ham selv. Han mangler den Kraft og Fantasirigdom, der udmærke den gamle Jesajah, Nahum og Habakuk. Der er ikke saa stor Højhed

i Tanker som hos disse, men han er lettere at forstaa. Gjennem hans Tale gaar der en Inderlighed og Overbevisning, der drager Læseren med sig, fordi alt er følt og oplevet af Profeten selv. Han lader os se ind i sin kæmpende Sjæl og fremkalder derved Tillid og Kjærlighed, ligesom Jesajah Beundring og Ærefrygt. Som hos alle Profeter spores der særlig gennem hans Udtalelser en fast Tro paa det Godes endelige Sejr over det Onde. — Han skrev paa en Tid, da det hebraiske Sprog endnu var i sin fulde Livskraft, og der ved Siden af sædelig Forfald herskede en høj Grad af Kultur og kunstnerisk Dannelse.

Der blev ovenfor (S. 115) anført, at han selv havde ladet en anden efter hans eget Diktat afskrive sine Værker. Men desuagtet synes dog en vis Uorden allerede fra gammel Tid at have indsneget sig, og Talernes kronologiske Orden er vanskelig at bestemme med Sikkerhed.

Til Jeremjaha profetiske Bog slutter sig hans Klagesange¹⁾. De bestaa af 5 Sange, hvoraf de fire ere indrettede alphabetisk (S. ovfr. S. 107), saaledes at hvert Vers begynder med et af det hebraiske Alphabets 22 Bogstaver efter Rækkefølgen, det første, andet og fjerde enkeltvis, det tredie tredobbelt, idet hvert Vers her igjen bestaar af tre Dele, som begynde med samme Bogstav. Den femte Sang har ogsaa 22 Vers, men disse ere ikke ordnede saaledes.

Det er et Øjenvidne, der her skildrer sine Følelser og Lidelser ved Fædrelandets Ødelæggelse og Folkets Udlandigheds Tilstand. I den tredie Elegi skildrer Digteren mere sin egen sørgelige Skjæbne, i de fire andre Nationens haarde Hjemsegelser, skjønt han ikke tør nægte,

¹⁾ I de hebraiske Skrifter betegnes de enten efter Begyndelsesordet Echa eller efter Indholdet Kinot, Klagesange, Elegier; i LXX *θρῆνοι*, Threni.

at Israel selv har paadraget sig Straffen ved sit syndige Levnet.

Skjønt vi ingen bestemt Efterretning have om Jeremjajs Forfatterskab til disse Klagesange, staar intet i Vejen for at følge Traditionen, der tillægger Jeremjah dette Skrift, ligesom det i gamle Tider slutter sig til Jeremjajs profetiske Bog. Hele Udtryksmaaden, Billederne og Sproget stemme nøje overens med den profetiske Bogs. — Med stor Sandsynlighed tillægger man ogsaa Jeremjah Forfatterskabet til en Del af Psalmerne.

Ezekiel¹⁾.

Judarige er falden, Salomohs prægtige Tempel aldeles ødelagt, og Folket splittet ad, idet den større Del af Indbyggerne er bleven bortført i Trældom til Babylonien eller er flygtet til Ægypten. Alt, hvad der menneskelig talt synes uigjenkaldelig at maatte tilintetgjøre et Folk, havde truffet Jøderne. Thi ikke blot var Staten opløst og Folket bortdrevet fra dets Fædreland, men ved Hovedstadens og Tempels Brand vare Frugterne af et rigt Aandsliv, og da særlig store literære Skatte for bestandig tabte²⁾. En saa stor national Ulykke synes at maatte nedtrykke al stolt Selvbevidsthed og rokke den fasteste Tro paa Jehova. Vi se da ogsaa, at en stor Del af de landflygtige enten ganske give sig hen i hedenske Anskuelse eller slaa sig til Ro ved en Blanding af Hedenskab og Jødedom. Men netop en saadan forfærdelig Hjem søgelse, der vilde have tilintetgjort ethvert andet Folks særlige Bestaaen, tilførte

¹⁾ Hebr. Jechezkeel, LXX Ἰεζεκὴλ.

²⁾ Dog var det lykkedes den rigere og mere dannede Del af Nationen, da den bortførtes med Jojachin, at frelse noget af den ældre Literatur, og Levningerne derfra give os et Begreb om den tidligere stedfindende Rigdom.

det jødiske Aandsliv nye Spirer og hjælp til rigere at udfolde andre Sider af det ældre hos den bedre og fastere Del af Folket, «de faa», som udaf den nationle Ulykke først lærte rigtigt at kjende den sande Kjærne i deres Gudsbetragtning og nu først inderlig bleve overbeviste om, hvor uværdig, ja latterlig deres Sejrherrens Afgudsdyrkelse var. Ogsaa maa der lægges Mærke til et andet Tidernes Tegn. Ved Forholdet til andre Nationer vare Jøderne efterhaanden blevene nødte til at træde ud af deres afsluttede Liv som Hyrder og Agerdykere; de vare blevene bekjendte med det assyriske og babyloniske storartede Statsvæsen, hvad der bidrog til at udvide deres Synskreds; den babyloniske Stjernetilbedelse, hvortil ogsaa mange Jøder hengave sig, medførte Interesse for Astronomien; overhovedet spores der hos de Profeter, der optraadte under og efter Exilet, vistnok dem selv ubevidst, en bestemt Indflydelse af det Kulturliv, som navnlig Babylonierne vare naaede op til, hvormeget end alle Profeterne kæmpede imod Indtrængen af det fremmede i den gammelhebraiske simple Gudstro. De Profeter, hos hvem vi kunne iagttage denne Forandring i Tænkesæt er Ezekiel og den ovenfor omtalte anden Jesajah.

Ezekiel var af præstelig Slægt og blev, 30 Aar gammel, tilligemed andre fornemme Jøder, efter Templets første Plyndring 597 bortført til Mesopotamien tilligemed deres Konge Jojachin. Her boede han ved Floden Kebar (Gr. Chaboras), en Biflod til Evfrat. Om nogen offentlig Virksomhed her kan der ikke være Tale, om ogsaa mange af hans Landsmænd nu og da samlede hos ham og søgte Stadfæstelse i deres Tro. Han maa derfor snarere betragtes som Forfatter end som praktisk Taler, og han fremhæver bestemt, hvilke Hindringer han havde at overvinde og hvormegen Modvillie hos sine Landsmænd han havde at kæmpe med, naar han sin Pligt tro omtalte Folkets Synder i Juda, skildrede Afguderiets Afskyelig-

heder og viste, at Straffen vilde være forfærdelig. Hans Skrift falder i to Afdelinger. Den første (Kap. 1—24) indeholder Varselsord, der have Hensyn til Tiden før Jerusalems Ødelæggelse 588; den anden (Kap. 25—48) omfatter, hvad han udtalte efter denne Tid, saaledes at Kap. 24—39 i Hovedsagen indeholder Taler mod ikke-israelitiske Folk, som Moabiter, Edomiter, Philistere, mod Tyrus, Ægypten og (i Kap. 38 og 39) mod Gog (Skyther?)¹⁾; Kap. 40—48 derimod optages af et Forfatningsudkast for det nye Jerusalem, Templets Indretning o. l.

Som Forfatter er han vel bevandret i de ældre Skrifter, især i Moses' Bøger, i Jeremjals o. A., men han er tillige rig paa Fantasi; hans Tale strømmer over af Billeder og er gennemtrængt af sædelig Overbevisning; men der er noget tillært i hans Udtalelser, der viser os ham som en studeret Mand; og hans mange Billeder og Symboler, Allegorier og Visioner synes ofte at træde istedetfor de tidligere Profeters Tankerigdom. Hans Fantasi har noget beregnende ved sig, og hvormeget han end dvæler ved Udmaling af alle Enkeltheder, bliver han dog ofte uklar, for ikke at sige uforstaaelig. Dertil kommer, at hans Billeder ofte ere ligefrem anstødelige og stygge. — Skjønt den almindelige Dom, «at jo mere Forfatteren og den lærde vokser, desto mere aftager let den ægte Profet», bør finde Anvendelse paa Ezekiel, maa det dog paa den anden Side indrømmes, at der findes ikke faa Partier i hans Skrift, der maa kaldes ægte poetiske, ophøjede og skønne. — Hvad hans Sprog angaar, har man bemærket, at han, skjønt han var af præstelig Slægt og opdragen i Jerusalem, dog ofte gjør sig skyldig i Ukorrektheder og Fejl mod den klassiske Sprogbrug.

1) Kap. 33 og 34; 36 og 37 indeholde Loftet om den jødiske Stats Gjenoprettelse og Foreningen af Juda og Israel.

Obadjah¹⁾.

Det lille Skrift, som har til Overskrift «Obadjahs Syn», bestaar af tre Afsnit: i det første tales der om en Ulykke, der har truffen Edomiterne; i det andet siges der, at denne Lidelse hjemsøgte dem, fordi de ved Jerusalems Erobring udleverede de flygtende Beboere til Fjenderne; i det tredie forudsiger Profeten det nedbøjede Israel rig Erstatning for de lidte Tab. — Hvornaar denne Profet har levet og hvilken Begivenhed han sigter til, er man ikke paa det rene med, idet nogle henføre Profetien til Nebukadnezars Indtagelse af Jerusalem 588, andre derimod tænke paa en langt tidligere Erobring ved Joachat, Israels Konge (2 Kong. 14, 13).

Haggai²⁾.

Da Kyros omtr. 536 havde givet Jøderne Tilladelse til at vende tilbage, og en (forholdsviis ringe) Del havde gjort Brug heraf under Serubabel og Josva, begyndte man straks ved Hjemkomsten paa Gjenopbyggelsen af Templet, men paa Grund af de omkringboendes Klager til det persiske Hof, standsedes Byggearbejdet indtil Darios Hystaspis' andet Regeringsaar (521—520). Paa denne Tid optraadte Profheterne Haggai og (den tredie) Secharjah³⁾. Det synes, at Kolonisterne havde tabt baade Mod og Lyst til at fuldende det begyndte Værk. Derfor retter Profeten Haggai sine Formaninger til dem, idet han tilsiger dem, at alle deres tidligere Lidelser skulle blive til Velsignelse, naar de toge fat paa Fuldførelsen; og retter (i Kap. 2) særlig sin Tale, i jævn Prosa, til Serubabel og Josva.

¹⁾ *Ὀβδίας*, LXX.

²⁾ *Ἁγγαῖος*, LXX.

³⁾ Om denne sidste s. ovfr. S. 23.

Maleachi¹⁾.

• Med denne Mand, om hvem vi intet vide uden Navnet²⁾, slutter Rækken af Profeterne. Templet er nu (omtr. 450) opbygget, Præstegjeringen i regelmæssig Gang, saa at ogsaa Misbrug have indsneget sig. Saavel herimod som mod Ydelser af lovstridigt Offer, mod Ægteskab med hedenske Kvinder, mod letsindige Skilsmisser og anden sædelig Brøst ivrer Profeten i et fra den pro-saiske Tale ikke meget forskjelligt Sprog (Kpp. 1—4).

Jonah³⁾.

Det Skrift, som gaar under denne Profets Navn og som i Samlingen opføres mellem Obadjah og Michah, adskiller sig baade i Indhold og Form væsentligt fra de andre Profeters. Hvem der er dets Forfatter og hvor naar det er skrevet, vide vi ikke. Det handler om Profeten Jonah, Amittais Søn⁴⁾, der levede omtrent paa Jerobeams den andens Tid og altsaa var samtidig med Amos og Hosea. — Her er ingen profetiske Taler, men der fortælles en Episode af Jonahs Liv, hvorigjennem Forfatteren, uden at han gjør Forskjel mellem Jøder og Hedninge, godtgjør den Sætning, at Gud er langmodig, ogsaa ligeoverfor Hedninge, og lader sine Trusler uopfyldte, naar Menneskene vende sig til ham og love Bod og Bedring. Jonah straffes, fordi han skiller sig fra Gud, men frelses, da han atter følger Herrens Bud; og paa lignende Maade gaar det ogsaa med Niniviterne.

¹⁾ *Μαλαχίας*, LXX.

²⁾ Og selv dette har man villet gjøre til et Fællesnavn, *ἄγγελος κυρίου* (Herrens Bud, LXX).

³⁾ *Ἰωνᾶς*, LXX.

⁴⁾ 2 Kong. 14, 25.

Med Undtagelse af Bønnen Kap. 2, 3—10 er Bogen skreven i Prosa. Fremstillingen er livlig og anskuelig. Sproget betragtes af Grammatikerne som paavirket af det aramæiske. Nogle henføre Skriftet til det 5te eller 4de Aarhundrede, andre sætte det helt ned til den makka-bæiske Tid.

Daniel.

Den mærkelige Bog, der gaar under Navn af Daniels, bestaar af to Dele, skrevne for største Delen hver i sit Sprog ¹⁾. Den første Del (Kpp. 1—6) indeholder Daniels Historie, hvorledes han som Dreng tilligemed tre andre Drengene blev ført bort til Babylon og undervist ved Nebukadnezars Hof i chaldæisk Visdom (Kp. 1); dér lykkes det ham at udtyde en Drøm, som Kongen havde havt, men glemmt. Daniel bliver derfor sat i Spidsen for Landets Vise (Kp. 2). Derefter fortælles om en Ildprøve, som de tre andre Drengene bestode og som havde til Følge, at Kongen befalede, at ingen maatte træde op imod Israels Gud (Kp. 3). Nu følger Fortællingen om en Drøm, som Nebukadnezar atter har havt, og om Kongens syvaarige Vanvid, der blev forudsagt af Daniel (Kp. 4). Herpaa fortælles, hvorledes Belsazar, Nebukadnezars Søn og Efterfølger, foranstalter et stort Gilde i Babel, ved hvilken Lejlighed Daniel udlægger det, en Haand skrev paa Væggen ²⁾, som varslende Kongens snarlige Død, hvilken ogsaa paafulgte i samme Nat (Kp. 5). Under Darius, den Meder, kommer Daniel til stor Ære, men anklaget kastes han i en Løvegrav, hvorfra han gaar

¹⁾ Idet Kap. 2, 4 til 7, 28 ere skrevne i den aramæiske Sprogform, det øvrige i den hebraiske.

²⁾ Ligesom det øvrige i dette Kap. er ogsaa disse Ord aramæiske: *mené* (tall), *teqvél* (vejjet), *u-pharsîn* (og fordelende, eller, efter Andre, Perser).

uskadt ud, og Israels Gud hædres af Darios (Kp. 6). — I den anden Del (Kp. 7—12) meddeles fire natlige Syner, som Daniel har havt. Medens Profeten omtales i tredje Person i det foregaaende Afsnit, indføres han her i første Person. I det første Syn repræsenterer fire Dyr de fire Kongeriger Babylonien, Medien, Persien og Makedonien. Det sidste Dyr bærer 10 Horn, som betyde ti Konger. Tre af disse fortrænges ved et ellefte Horn, der laster Gud og undertrykker de hellige. Men derefter skal Retten sættes af «den gamle af Dage», og al Magt paa Jorden skal gives til den højstes hellige (Kp. 7). Derefter følger den anden Vision, de kæmpende Dyr: en Vædder med to Horn (Medien og Persien) overvindes af en Gedebuk med et Horn (Aleksander den store). Men dennes ene store Horn brydes af, og i dets Sted opvokse fire andre (Diadocherne). Fra det ene af disse fremskyder et i Begyndelsen lille Horn, der snart bliver overmaade stort i alle Retninger (Antiochos Epiphanes). Forklaringen af Synerne gives Daniel af Engelen Gabriel («Guds Mand») (Kp. 8). — Paa Daniels Bøn om Forklaring af de 70 Aar, hvorm Jeremjah havde spaaet¹⁾, kommer Gabriel til Syne og forklarer Tidslængden om Jødernes Lidelser (Kp. 9). I de sidste tre Kpp. (10—12) modtager Daniel Oplysning om Krigene mellem Perserne og Grækerne, mellem Kongerne af Ægypten og Syrien og især om Antiochos Epiphanes' Forfølgelser mod Jøderne, indtil endelig Jødefolket skal blive frelst ved den store Fyrste Michael.

Det, som Forfatteren har tilsigtet at vise ved dette Skrift, er dels, at den enkelte fromme Israelit altid kan gjøre Regning paa Bistand fra sine Fædres Gud, naar han, fast i sin Tro, udsættes under Fremmedherredømmet for de største Hjem søgelser, dels at de hedenske Verdens-

¹⁾ Jer. 25, 11 og 29, 10.

riger skyde op og forgaa i Tiden, medens Gudsfolket vel plages og pines af de forskjellige hedenske Herskere, men dets Lidelser ere Prøvelser og blive det til Lærdomme. Renset og lutret vil det udvalgte «Faatal» ved sin Guds Hjælp opnaa en messiansk Sejr, idet det Gode faar Overvægten, og Gjengjældelse indtræder.

Men hvem der er Forfatter til dette Værk, og hvornaar han har levet, derom ere de lærde endnu for uenige til at jeg kan finde det formaalstjenligt her at udvikle, hvorfor nogle lade Forfatteren leve i Begyndelsen af det sjette Aarhundrede, andre derimod bestemt holde paa at henregne ham til den makkabæiske Tid. Kun skal jeg anføre, at Skriftet i de nuværende Udgaver af den hebraiske Bibel ikke er optaget i Rækken af de profetiske Bøger, men har faaet sin Plads blandt de saakaldte Hagiografer foran Esras Bog.

Paa Makkabærtiden afsluttedes det gamle Testaments Kanon. Alle de i det foregaaende omtalte hebraiske Skrifter, der føre Navn af de kanoniske, falde i tre Hoveddele:

I. Torah, Læren eller Loven, der efter ældgammel Inddeling udgjør fem Bøger og derfor hos Jøderne hedder Chamischah Chomsche Torah eller blot Chomesch, paa Græsk Pentateuchen. S. ovfr. SS. 86—94.

II. Nebim, Profeterne, der indeholde otte Bøger, hvoraf de fire første kaldes de «tidligere Profeter», Nebim risonim, de andre «de senere Profeter», Nebim aharonim. Efter Indholdet betegnes hine som historiske, nemlig: 1) Josva (S. 94—95); 2) Schoftim, Dommerne (S. 95—96); 3) Samuel (S. 96—98); 4) Melachim, Kongerne (S. 98—100). Samuels og Kongernes Bøger falde i vore Bibeludgaver hver i to Afdelinger, 1ste og 2den Samuels Bog og 1ste og 2den Kong.

I den græske Oversættelse sammenfattes de under Benævnelserne «de fire Kongernes Bøger». De senere Profeter indeholde: 1) Jesajah (S. 20); 2) Jeremjah (S. 26); 3) Ezekiel (S. 30); 4) de tolv smaa Profeter: Joel (S. 116—117); Hosea (S. 19); Amos (S. 117); Obadjah (S. 33); Jonah (S. 34); Micha (S. 23); Nahum (S. 24); Habakuk (S. 25); Zefanjah (S. 24); Haggai (S. 33); Secharjah (S. 22); Maleachi (S. 34).

III. Ketubim, Skrifter, Hagiografer, bestaa af elleve forskellige Bøger, dels af poetisk dels af historisk Indhold: 1) Tehillim, Psalmer (S. 105—107); 2) Mischle, Salomohs Ordsprog, Proverbia (S. 108—109); 3) Hjob (S. 102—105); 4) Schir-ha-Schirim, Højsangen (S. 111—113); 5) Ruth (S. 96—98); 6) Echa, Kinot, Klagesange, *Θρῆνοι* (S. 29); 7) Kohelet, Prædikeren (S. 109—111); 8) Esther (S. 102); 9) Daniel (S. 35—37); 10) Esra og Nehemjah (S. 101—102); 11) Dibre ha-Jamim, *παραλιπόμμενα*, Krønikernes Bog (S. 100—101). De under 4—8 opstillede føre ogsaa Fællesnavnet Chamesch Megillot, Femrullerne.

II. Aramæas Beboere.

Aramæa, Aram betyder Højland og indbefatter Landsdelene mellem Arabien, Palæstina, Fønicien, Libanon, Taurus og Tigris, men de historiske Grændser ere vaklende. Efter Landet kaldtes Folkene dér Aramæer, og Sproget det aramæiske. Fra det femte Aarh. f. Kr. i over tusinde Aar blev dette det herskende Talesprog fra Jordan til Evfrat, og det var det Sprog, hvori Kristus underholdt sig med sine Disciple. Hebraisk skreves og taltes i disse Tider som Latin i Middelalderen og Sanskrit efter Buddas Tid i Indien. Medens nogle lærde betragte det aramæiske som haardt og mindst udviklet af de semitiske Sprog, mene andre, at det har havt en lang historisk Udvikling.

Det var dette Sprog, Abraham talte, da han drog ud fra Ur i Chaldæa. — Baade mod Vest og Øst havde Aramæa i mange Aarhundreder staaet i nær Forbindelse med tidlig udviklede Kulturstater, paa den ene Side Ægypten paa den anden Assyrien og Babylonien. Hvormeget Aramæerne optog af disse Landes Civilisation, kunne vi, hvad Literaturen angaar, ikke sige, skjønt disse mægtige Stater til forskjellige Tider havde store Dele af Landet under sig. Men der er meget, som tyder paa, at der i førkristelige Tider har været en virkelig national aramæisk Literatur, hvoraf man har villet finde Spor i den arabiske Oversættelse af Bogen om «Nabatæernes» d. e. Chaldæernes Agerdyrkning ¹⁾. — Ved Arabernes Indtrængen i disse Egne efter Muhameds Tid mistede Aramæerne baade deres Karakter som et Folk og deres Religion, ligesom de ogsaa efterhaanden antog Sejrherrernes Sprog. Kun paa to Punkter, hos nogle kristne Menigheder («den syriske Kirke») omkring ved Urmia-Søen og ved Damaskus ere Rester tilbage af det aramæiske Sprog, men i en meget fordærvet Skikkelse.

Hvad der sikkert er bevaret af literære Mindesmærker, henføres sædvanlig til to Dialekter, den østaramæiske eller chaldæiske og vestaramæiske eller syriske. De ældste Rester skrevne i den første Dialekt ere Stykker hos Daniel (Kpp. II, v. 4—VII) og Esra (IV, v. 8—VI, v. 18 og VII, v. 12—26)²⁾. Kun ere disse Levninger, som ere skrevne eller afskrevne af Jøder, blandede med Hebraismer, og Skrift-

¹⁾ Ligeledes mener man at finde Rester af en forsvunden aramæisk Literatur i «Adams Bog» og lignende Skrifter hos Sabierne (Zabierne).

²⁾ Desuden et Vers hos Jeremjah (Kp. X, v. 11) og et Par Ord i Genesis (XXXI, 47).

tegnene¹⁾ ere hebraiske og forsynede med hebraiske Vokaltegn, der følge den hebraiske Sproglæres Love. —

1) Skriflægnenes Slægtskab, forsaavidt de semitiske Alfabeter angaar, kan ses af følgende Tabel.

Ægyptiske Hieroglyfer.		
Hieratisk Skrift.		
Fønikisk Skrift.		
Gammelhebraisk¹⁾	Aramæisk²⁾.	Himjaritisk³⁾.
Samaritansk²⁾.		Geëz⁵⁾, æthiopsk.
		⋮
		Amharisk, ny habesinsk.
Palmyrensk⁶⁾.		Hebraisk Kvadratskrift⁷⁾.
		⋮
		Rabinsk.
Nabateisk⁸⁾.	Sabisk⁹⁾	Estranghelo¹⁰⁾.
	el. Mendeltisk.	
Kufisk¹¹⁾.		Nestorianernes og Jakobiternes
		noget forskjelligt Alfabet.
	det nyere arabiske Alfabet.	Peschito,
		der sædvanlig ogsaa bruges i
		vore trykte Bøger.

1) Allerede fra det 9de Aarh. f. Kr. haves en Indskrift af Moabiterkongen Mesa.

2) En ældre Form i Indskrifter (fra Justinians Tid), en nyere i Haandskrifter fra det 11te til 16de Aarh.

3) Fra Slutningen af 7de Aarh. f. Kr.

4) Paa Indskrifter fra Sydvestspidsen af Arabien (Yemen). Sproget paa Indskrifterne er meget gammelt. Tiden (mellem 9de og 5te Aarh.?) er ubestemt.

5) I de ligeoverfor Yemen liggende Dele af Afrika. Bibeloversættelser i det 3die og 4de Aarh. eft. Kr.

Efterhaanden som det aramæiske mere og mere blev det fremherskende Omgangssprog blandt Jøderne, følte der Trang til at faa de hellige Skrifter gjengivne i det for alle forstaaelige Sprog dels til Brug i Synagogerne dels ogsaa for Massen af Folkets Skyld. Saaledes fremkom de for-

- 6) Slutningen af 1ste Aarh. f. Kr.
- 7) Omskrivningen af de hellige Bøger fra den gamle fönikisk-hebraiske til den saakaldte Kvadrat-Skrift synes at være sket i det sidste førkristelige Aarh. De af Makkabæerne slagne Mønter vise endnu den gamle Skrift.
- 8) Nabateisk findes paa Indskrifter og Mønter fra Slutn. af Aarh. f. Kr. til det 5te Aarh. eft. Kr. — Et Alfabet af lignende Form, men i en noget ældre Skikkelse, som kun er fundet paa Indskrifter fra Auranitis, en Landsdel Øst for Jordan, er af F. Lenormant opstillet som Overgangsled mellem det palmyrenske og nabatæiske Alfabet under Navnet l'alph. aurantique.
- 9) Alfabetet paa Indskrifterne er henlagt til Begyndelsen af vor Tidsregning, og i Hdskr. til «Adams Bog» til 10de Aarh.
- 10) Det vil sige den gamle syriske Skrift. Hvoraf Navnet Estranghelo kommer, er ikke sikkert bestemt. Det skriver sig allerede fra August's Tid. Det ældste syriske Hdskr., skrevet med Estranghelo, er fra 411 eft. Kr. Det brugtes endnu i det 6te Aarh. til omhyggelig skrevne Værker ved Siden af en lettere Slags Kursivskrift.
- 11) Kufisk har Navn efter Byen Kufa ved Evfrat (det gamle Hira), hvor denne Skriftart videre udvikledes. Neskhy vil sige Skrive-Alfabet, Alfabet til Afskrift. Begge Alfabeter fremtræde allerede i det første Aarh. af Hegera (7de Aarh. eft. Kr.). De have meget tilfælles; det første brugtes mest som monumental Skrift, det andet mere til sædvanlig Brug. Fra det sidste er det nu-brugelige arabiske Alfabet udgaet.

skjellige Targumim, Parafrafer eller Oversættelser af Biblen. Af disse mærkes især Onkelos' Targum af de fem Moses' Bøger og Jonathans af Profeterne, begge skrevne i det bablynsk-chaldæiske Sprog. De henføres sædvanlig til det andet Aarh. eft. Kr. Foruden disse bør endnu nævnes den jerusalemske, af de fem Moses' Bøger, der gaar under Navnet den uægte Jonathans Targum og er skreven i den palæstinensisk-chaldæiske Dialekt.

Forklaringer og Udviklinger af Biblen indeholdes i de Samlinger, der gaar under Navnet Thalmud, d. e. Lære, Undervisning. Deres Redaktion falder mellem det 3die og 5te Aarh. eft. Kr. Det meget omfattende Indhold er dels af mere videnskabelig Art, om Love og rituale Bestemmelser, moralske Udviklinger o. l., dels af mere populær Natur angaaende de forskjelligste Sider af det borgerlige og huslige Liv. Der findes dybsindige Tanker og skarp-sindige Forklaringer, gamle mærkelige Sagn, Legender, Fabler, Ordsprog og værdifulde historiske Efterretninger, men ogsaa minutiøse ceremonielle Forskrifter og overtroiske Overleveringer. Thalmud er nemlig ikke Skrifter af enkelte Forfattere, men Værket (Værkerne) kan betragtes som et halvt Aartusindes literære Liv. Det er en Samling af Oplysninger og Underretninger i Skoler og i private Samtaler af hundrede af Lærere fra forskjellige Tider og Steder; og tusinder af Disciple have bevaret det meddelte gennem flere Aarhundreder, indtil det meget samvittighedsfuldt nedskreves. Man adskiller i Thalmud Mischna og Gemara. Mischna, d. e. Gjentagelse (nemlig af Loven) eller den anden Lov, er den ældste Del af Thalmud og nærmer sig i sproglig Henseende mest til det hebraiske. Den blev samlet og nedskreven omkring ved 218 eft. Kr. af Jehuda. Da efterhaanden denne Samling paa mange Punkter trængte til Tydning og Forklaring, dannedes der i en følgende Periode af disse Oplysninger en ny Samling af Læresætninger og Meddelelser, der kunne betragtes som

Kommentar til og Fortsættelse af Mischna. Denne Samling kaldtes Gemara, Forklaring, og foretoges til forskjellig Tid paa to forskjellige Steder. Den ene samledes i Tiberias mod Enden af det fjerde Aarhundrede og førte Navn af den jerusalemske eller palæstinensiske. Den anden, der er langt større, fremkom i Babylon mod Slutningen af det femte Aarhundrede og kaldtes den babylonske. Begge ere skrevne i den Dialekt af det aramæiske, som ovenfor kaldtes den chaldæiske, dog saaledes, at i den første er Sproget saadant som det taltes af Jøderne i Palæstina, i den anden er det Jødernes Omgangssprog i Babylon.

Den aramæiske Literatur, forsaavidt den er forfattet i det syriske Sprog og endnu haves, er dels af religiøst dels af verdsligt Indhold og skriver sig i det Hele fra Tiden efter Kr. Der har maaske været en tidligere syrisk Literatur, men som omtalt ovenfor, sikre Rester ere ikke tilbage. De tidligste Skrifter, vi have i det syriske Sprog, ere Oversættelser af det gamle og nye Testament. Den berømteste af disse er den saakaldte Peschito, den ligefremme, tydelige, forfattet i Slutningen af det 2det Aarh. eft. Kr. Oversættelsen af det nye Testament synes fra Begyndelsen at have manglet Apokalypsen og fem af Brevene¹⁾. Oversætterne kjendes ikke. Foruden de talrige Skrifter, der vedrøre Dogmatik, Bibelforklaring, Liturgi o. s. v. haves historiske, filosofiske og naturvidenskabelige Værker. Af de historiske Forfattere bør her nævnes den sidste betydelige syriske Skribent Abulfaradsch († 1286) eller Gregorius Barhebræus, jakobitisk Biskop, der blandt mange andre Skrifter udarbejdede sit Lands Historie indtil 1285, hvoraf han selv gjorde Udtog i det arabiske Sprog, som endnu haves. — I Filosofi, Natur-

¹⁾ 2 Petr., 2 og 3 Joh, Jud. Br.

lære, Lægevidenskab o. a. indlagde Syrerne sig store Fortjenester ved at oversætte græske Værker paa syrisk, hvorved de i det 8de og 9de Aarh. optraadte som Arabernes Lærere i disse Videnskaber. — Syrernes Poesi var næsten ganske kirkelig. Af de bevarede religiøse Digte fremhæves Hymner af Kirkelæreren Ephraim Syrus fra Nisibis († 378).

III. Araberne.

Det oprindelige Sæde for dette Folk er den arabiske Halvø, der strækker sig over et Fladerum af over 50,000 Kv. Mil, men det indre af dette store Landomraade er endnu den Dag i Dag mindre kjendt end det indre af Mellemasien, uagtet Verdenserobrerne blandt Assyrierne og Babylonierne, blandt Grækerne og Romerne have søgt at underkaste sig Landet. Centralarabien eller Befolkningen i det nordlige Arabien og i Mellemarabien traadte sidst af de semitiske Folk ind i Verdenshistorien, og deres Sæder og Sprog bære endnu Præg af den fjerne Oldtid. Det arabiske Sprog fra det tiende Aarhundrede efter Kr., siger en bekjendt Sproggrandsker¹⁾, er langt mere primitivt end de Sprog, som bleve talte af de nordlige Semiter et Aartusinde før vor Tidsregnings Begyndelse. Araberne kunne derfor i ethnologisk Henseende gjælde for Semiternes Urtypus.

Den sydligste Del af Halvøen indtraadte derimod tidlig i et ordnet Kulturliv. Beboerne, der i Oldtiden kaldtes Himjariter, talte et Sprog, som var forskjelligt fra de nordligere Araberes og ikke blot en Dialekt af samme. Vi

¹⁾ F. Müller.

kjende det af en Række i de senere Aar opdagede Indskrifter, der kun tildels ere tydede og hvis Affattelsestid ikke endnu er nøjagtig bestemt. Ved Islams Fremtrængen gik dette Sprog efterhaanden til Grunde. Kun dunkle Rester skulle være tilstede i det saakaldte Hakili eller Ehkili, som tales i det sydlige Arabien. Derimod bevaredes Sproget og Skriften af de Himjaritere, der vistnok meget tidlig udvandrede til de ligeoverfor Yemen liggende Kyster af Afrika. Det saakaldte æthiopiske eller habysinske Sprog, som Folket selv benævner Geëzsproget, er nærmest beslægtet med Sproget i de himjaritiske Indskrifter. Det er bevaret i en kristelig Literatur¹⁾ fra det tredie og fjerde Aarhundrede. Fra det daglige Liv er det forsvundet og gjælder nu kun som helligt Kirkesprog. Folket i Habessinien taler selv Amharisk, der vel er en Gren af samme Stamme, men af uvis Oprindelse.

Det arabiske Folk med Undtagelse af de Arabere, der bo i Kyststæderne og paa enkelte Punkter op imod Syrien, var i Oldtiden overladt til sig selv og synes ikke at have taget nogen Del i de store Verdensbegivenheder. Men der slumrede hos disse Ørkenens Børn mægtige Kræfter, hvad Tiden kom til at vise. Skjønt fattige paa Kundskaber, vare de ikke raa. Under indbyrdes Kampe mellem talløse smaa Stammer og i Krigene med Kyststæderne, naar disse vilde gjøre Indgreb i Ørkenbeboernes Uafhængighed, udviklede der sig hos dette Nomadefolk, hvis Bolig var Teltet og hvis Fædrenejord var hele den umaadelige Ørken, dristigt Heltemod, Snarraadighed, Tillid til

¹⁾ Dog haves ogsaa nogle Værker paa æthiopisk, der nærmest henhøre til det gamle Testament, som Henochs (Enochs) Bog, et større apokalyptisk Værk i Lighed med Daniels Bog; Ezras Apokalypse, der i 7 Syner skildrer Kampene mellem Jordens mægtige og Gudsrigets Fremkomst.

egen Kraft og egen Snildhed, Sejhed og utrolig Udholdenhed under de største Strabaser; Ridderlighed baade i Forhold til Mænd og Kvinder, Gjæstevenskab, Gavmildhed, Uegennyttighed. Men disse Egenskaber vare parrede med brændende Had og lurende Svig for at kunne tilfredsstille den skrækkelige Blodbævn, naar en Slægting eller en Stammefrænde var dræbt. Blodbævn ansaa de for deres første Pligt; den udgjorde deres heroiske Ideal. Fuldstændig, personlig Uafhængighed betragtedes som en uafviselig Nødvendighed forat kunne leve. Selv den enkelte Stammes Overhoved kunde ikke bestemme og kan det ikke den Dag i Dag, om der skal brydes op fra en midlertidig Lejrplads, uden ifølge fælles Overenskomst. Religiøse Følelser komme ikke synderlig til Frembrud hos de forislamitiske Arabere, medens de senere under Muhamedanismen gav sig tilkjende ved en alt ødelæggende Fanatisme.

Vi skulle nu særlig betragte Literaturen hos dette Folk, der blev en Verdensmagt og kom til at herske over et Landomraade, som større end alle tidligere Erobreres strakte sig fra Portugal til China, fra Midten af Frankerig og fra det sorte og kaspiske Hav til det indre Afrika og til det indiske Hav. Den arabiske Literatur falder naturlig i to Perioder, eftersom den enten var hedensk eller paavirket af Islam.

Den første Periode er Folkevisernes Tid, og vi møde her en Poesi, der ret egentlig er vokset frem af Landets Grund. Andet end disse Digte er ikke levnet af Literaturen fra Tiden før Muhamed, hvis der overhovedet har været nogen anden literær Retning. Intet af de bevarede Digte kan sættes længere tilbage end til det femte Aarh. eft. Kr., og de ophøre, da Abbasiderne kom til Magten (750), thi først da var Islam ret trængt igjennem. Under Omijaderne blomstrede derimod endnu den gamle hedenske Retning i Poesien.

Disse Folkeviser ere mere beskrivende end lyriske, hvad de længere Digte eller Kassider¹⁾ angaar. Det er næsten altid Øjeblikkets Rørelser, fremkaldte ved bestemte ydre Anledninger, som skildres: farlige Tog gennem Ørkenen, Sammenstød med en fjendtlig Stamme, Higen efter Blodhævn, Heltens og Digterens Tapperhed — thi det er hyppigt samme Person —, hans Vaaben, Hest og Kamel, et optrækkende Uvejr, den alt oplivende Regn, en stjerneklar Nat o. l. Araberen mangler heller ikke Billede forat kunne skildre Gjenstanden for sin Kærlighed, sin Elskedes Aands- og Legemsfortrin. Thi Kvinden indtog ikke i disse Tider den fornedrende Stilling, som hun efterhaanden nedsank til under Islam; hun er Mandens jævnbyrdige og optræder selv som Digterinde og som Bedømmer af Digte. — Kvadene have ikke nogen vid Horizont, men bevæge sig indenfor snævre Kredse og blive ofte for os noget trættende dels ved deres Ensformighed, baade hvad Stof, Behandling og Form angaar, dels ved Mangel paa Plan og Enhed. Der møder os ingen mythologiske Hentydninger, ingen episk Tradition. De gamle Arabere synes ikke at have bekymret sig synderlig om det hinsides, og man savner i deres Digte en højere Verdensanskuelse. Man finder saa godt som aldrig en Hentydning til deres Guder, selv hvor der sværges²⁾. Men uagtet alt dette have dog disse gamle Sange store Fortrin. Ørkenbeboerens Øje er skjærpet ved den stadige Omgang

¹⁾ Skal betyde «et omhyggeligt udarbejdet Digt».

²⁾ Det paafaldende i, at der i de omtrent 15000 Vers, som skulle være bevarde fra Tiden før Muhamed, saa godt som ingen Hentydninger findes til den tidligere Afguds-ljeneste, have nogle søgt at forklare ved at de senere Muslemin have fjernet saadanne hedenske Anstød, idet de enten udelode hele Vers eller enkelte Udtryk eller indskjøde andre Navne istedetfor de oprindelige.

med Naturen, han véd bestandig at afvinde den ham omgivende Verden nye Sider for Betragtningen. Hans Naturskildringer ere korrekte, uden fantastiske Overdrivelser, men dog fulde af maleriske Skjønheder. Araberen er ligegyldig overfor Døden, og den personlige Udødelighed ligger ham ikke paa Hjærtet, men Ære og Berømmelse hos Samtid og Efterverden¹⁾. Han havde ingen religiøs Lære at støtte sig til, men ved egen Eftertanke dannede han sig en ved dyr Erfaring kjøbt Levevisdom, som overleveredes Efterverdenen i en smuk Form gjennem Sentenser i disse Sange. Beduinens Sprog er i sig selv poetisk, og de lærde fremhæve ved flere Smaafortællinger det overordentlig fine Øre, de gamle Arabere havde for smagfulde og vellydende Udtryk paa en Tid, da skriftlig Optegnelse næppe fandt Sted, men Sangene fløj gjennem Landet fra Mund til Mund, idet Karavanføreren dermed ansporede sine trætte Kameler, og Rytterne sang dem ved deres Lejrplads. — Foruden disse større Digte, hvis Længde sædvanlig er fra 60 til 100 rimede dobbelte Vers, findes der ogsaa i de forskellige Samlinger Smaadigte med et mangfoldigere Indhold: Krigs- og Heltesange, Klagesange, Satirer, Drikkesange, Elskovssange.

Selv i dette korte Omrids bør det Spørgsmaal tages med, hvorledes Viserne ere overleverede til Efterverdenen. Thi skjønt det ikke lader sig nægte, at skriftlig Optegnelse af enkelte Overenskomster, ja endogsaa af Sange have fundet Sted hos dette Folk ogsaa i Tiden umiddelbar før Muhameds Optræden, gjælder det dog i det hele, at Skrift ikke var almindelig hos Ørkenens Beboere paa disse Tider, men at hine gamle Sange fra først af ere over-

¹⁾ «Jeg vil afvaske Skjændselen med mit Sværd, Skjæbnen maa saa bringe over mig, hvad den vil,» siger en af disse Digtere.

leverede ved mundtlig Tradition¹⁾. Men bleve de kun overleverede fra Slægt til Slægt af det syngende Folk i Almindelighed, maatte de ikke kunne holde sig længe i deres oprindelige Skikkelse. Vi finde derfor ogsaa, at der har været, om jeg maa kalde det saaledes, et sikrere Medium, hvorigjennem Viserne bevaredes for Eftertiden. Denne renere og mere betryggende Kilde yde Ravier, det vil sige Samlere, Fortællere, der overleverede Digtene og de dertil knyttede nærmere Omstændigheder og forplantede dem ved deres Disciple. Saadanne Rhapsoder, der ofte selv vare Digttere, droge om fra Sted til Sted og hørtes med Begjærlighed. De store Digttere havde maaske hos sig en saadan Ravi. Om deres Hukommelse fortælles det utroligste. Saaledes skal Hammad, der kan betragtes som en Hovedrepræsentant for Ravier († 789), efter eget Tilbud have fremsagt paa Stedet 2900 store Kassider, alle fra Hedendommens Tid!

¹⁾ Den endnu hos J. Scherr opførte Historie om, at «de Digte, som vandt Prisen ved Markedet i Okhaz, bleve skrevne med gyldne Bogstaver paa persisk eller ægyptisk Silke og ophængte til evigt Minde i Kaaba», er senere Tidens og for en Del evropæiske Lærdes Opspind. S. ndfr.

III.

Skoleefterretninger.

Eksamener S. 3. — Disciple S. 12. — Lærerne S. 18. — Det i Skoleaaret læste S. 20. — Skolehøjtider S. 30. — Videnskabelige Apparater S. 32. — Skolens Regnskab S. 38. — Fordeling af Skolens Beneficier S. 39. — Tidstavle for Prøverne S. 40. — Bøger, som skulle bruges til næste Aar S. 44.

Stoffverteilung

Eisenwerk 2. 3. — Dielen 2. 12. — Linsen 2. 18. — Lsg.
 Holzwerk 2. 20. — Holzwerk 2. 20. — Vordrucke
 Kupfer 2. 82. — Kisten 2. 84. — Forderung 2. 84.
 Holzwerk 2. 84. — Holzwerk 2. 84. — Holzwerk
 Holzwerk 2. 84. — Holzwerk 2. 84. — Holzwerk

I

Elksamener.

Afgangsprøven for studerende Disciple af den sproglig-historiske Retning. Ifølge det fra Ministeriet den 29de Maj f. A. modtagne Schema afholdtes den skriftlige Del af denne Prøve fra 15de til 17de Juni; den mundtlige fra 7de til 10de Juli. Den Orden, hvori Prøven i de forskjellige Fag foretoges, er angiven i forrige Aars Program. Af Undervisningsinspektionen var Prof. E. Holm tilstede som Formand og var Meddommer i Dansk, Latin og Historie. Som Udsendinge havde han med sig Docent C. J. K. Seidelin, Dr. T. Sundby og Docent Dr. V. Thomsen, af hvilke den første var Meddommer i Fysik, den anden i Engelsk, Fransk og Tysk, den tredje i Græsk og Oldnordisk.

Opgaverne til den skriftlige Prøve, der tilsendes fra Ministeriet, vare:

I Modersmaalet: I. Bunden Opgave: Hansestædernes Betydning i Norden. II. Fri Opgave: Under hvilke Naturforhold udvikler Mennesket sig kraftigst?

Oversættelse fra Latin til Dansk. Stoicorum sententia erat, solum sapientem esse divitem. Hoc, quod plerisque mirabile vel, ut Græci dicebant, paradoxon videbatur, Cicero oratorie defendere conatur Crassum illum divitem se alloqui fingens.

Quæ est, inquit, ista in commemoranda pecunia tua tam insolens ostentatio? Solusne tu dives es? Quem enim intelligimus divitem, aut hoc verbum in quo homine ponimus? Opinor in eo, cui tanta possessio est, ut ad liberaliter vivendum facile contentus sit; qui

nihil quærat, nihil appetat, nihil optet amplius. Si animus tuus nihil sibi deesse putat, nihil curat amplius, concedo dives es. Sin autem propter aviditatem pecuniæ nullum quæstum turpem putas; si quotidie fraudas, auferis, eripis, si socios spolias, ærarium expilas; si testamenta amicorum exspectas, aut ne exspectas quidem, sed ipse supponis: hæc utrum abundantis an egentis signa sunt? Animus hominum dives, non arca appellari debet. Quamvis illa sit plena, dum te inanem videbo, divitem non putabo. Etenim ex eo, quantum cuique satis est, metiuntur homines divitiarum modum. Filiam quis habet: pecunia est opus; duas: maiore; plures: maiore etiam; et si, ut aiunt Danao fuisse, quinquaginta sint filiæ, tot dotes magnam quærant pecuniam. Qui igitur non filias plures, sed innumerabiles cupiditates habet, quæ brevi tempore maximas copias exhaurire possint, hunc quo modo ego appellabo divitem, quum ipse egere se sentiat? Multi ex te audierunt, quum diceres, neminem esse divitem, nisi qui exercitum alere posset suis fructibus, quod populus Romanus tantis vectigalibus iam pridem vix potest. Jam fateris igitur, non esse te divitem, cui tantum desit ad explendum id, quod optas? Si censenda nobis atque æstimanda res sit, utrum tandem pluris æstimemus pecuniam Pyrrhi, quam Fabricio dabat, an continentiam Fabricii, qui illam pecuniam repudiabat? hereditatem L Pauli, an liberalitatem Africani, qui eius hereditatis Q. Maximo fratri partem suam concessit? Hæc profecto, quæ sunt summarum virtutum, pluris æstimanda sunt, quam illa, quæ sunt pecuniæ. Contentum suis rebus esse, maximæ sunt certissimæque divitiæ. Etenim si callidi rerum æstimatores prata maximo æstimant, quod ei generi possessionum minime casu noceri possit, quanti est æstimanda virtus, quæ nec eripi nec surripi potest, nec vi tempestatum nec temporum perturbatione mutatur? qua præditi qui sunt, soli sunt divites.

ar ca, Pengeskrin. fructus, Indtægter.

Oversættelse fra Dansk til Fransk: Troer De virkelig, at man kan være stor i een Videnskab og en Taabe i alle andre og i hele Livet? Gjennemlæs de store Mænds Biografier; De vil ingensteds finde Beviser for denne Mening. Hvis Eksempler kunde overbevise Dem, skulde jeg anføre en Mængde, i Dag kan et eneste være nok.

Paa en Rejse til Glasgow betroede Moderen til den berømte James Watt sin unge Søn til en af sine Veninder. Faa Uger efter kom hun tilbage for at se til ham, visselig uden at ane den besynderlige Modtagelse, som ventede hende. „Frue“, sagde denne Veninde til hende, saasnart hun saa hende, „De maa skynde Dem at føre James tilbage til Greenock. Jeg kan ikke mere udholde

den Tilstand, hvori han sætter mig; jeg er ndmattet af Mangel paa Søvn. Hver Aften, naar min Families sædvanlige Sengetid nærmer sig, forstaaer Deres Søn behændig at rejse en Diskussion, hvori han finder Lejlighed til at indføre en eller anden Fortælling, denne afføder en anden, en tredje o. s. v. Disse Fortællinger have saa stor Interesse, min hele Familie hører dem med en saa stor Opmærksomhed, at man vilde kunne høre en Flue flyve. Timerne gaa saaledes efter hverandre, uden at vi mærke det. Men den næste Dag er jeg nær ved at falde om af Træthed. Frue, tag Deres Søn hjem."

At gjennemlæse, relire. Ingensteds, nulle part. At være nek, suffire. At betro, confier. At ane, se douter de. At føre tilbage ramener. At udholde, enduret. At udmatte, harasser. At rejse (en Diskussion), soulever. Lejlighed til, moyen de. At afføde, enfanter. At gaa efter hverandre, se succédér.

Oprykningsprøve for fjerde Klasse: Ifølge det fra Ministeriet den 29de Maj f. A. modtagne Schema afholdtes den skriftlige Del af denne Prøve den 15de og 16de Juni, ifølge Skolens Schema tillige den 17de Juni, saaledes som det er opført i forrige Aars Program; den mundtlige Prøve afholdtes fra den 7de til 12te Juli. Af Eksamenskommissionen var Prof. Holm Meddommer i Latin og Geografi, Dr. T. Sundby i Tysk, Docent Seidelin i Arithmetik og Geometri; af fremmede vare indbudte som Meddommere Oberst Mathiesen i Fransk, Sognepræst Henningsen i Historie, Distriktslæge Willemoes i Naturhistorie.

De Opgaver, der sendes fra Ministeriet, vare følgende:

I Modersmaalet: Det Indre af Afrika.

I Oversættelse fra Dansk til Latin: Den romerske Historieskriver C. Crispus Sallustius blev født i Amiternum i Sabinerlandet Aar 86 før Christi Fødsel, paa en Tid da der blev kæmpet med den største Heflighed imellem Optimaterne og dem, der vilde kaldes Folkevenner. Selv oprunden af en plebejisk Familie, sluttede han sig nærmest til dem, der forsvarede Almuens Rettighed, og da Borgerkrigen imellem Pompeius og Cæsar brød ud, tog han Cæsars Parti. Efter Slaget ved Pharsalos, da de i Campanien samlede Legioner vægrede sig ved at gaa til Afrika, hvis man ikke betalte dem de lovede Penge, blev Sallust af Diktatoren sendt derhen, for at bringe dem tilbage til deres Pligt; men Sol-

daternes Forbitrelse var saa stor, at det ikke var langt fra, at han var bleven dræbt af dem, og han maatte vende tilbage til Rom med uforrettet Sag. Derefter sendte Cæsar ham med en Del af Flaaden til Afrika for at besætte Øen Cercina, hvor hans Fjender havde samlet en stor Mængde Korn. Da han havde udført baade dette og andre Ting med lige Lykke og Behændighed, bød Cæsar ham at styre Numidien som Consul. Da han i denne Provins havde samlet store Rigdomme, blev han efter sin Hjemkomst til Rom anklaget for Udsugelser, og han vilde være bleven dømt, hvis ikke Cæsars Gunst havde hjulpet ham.

Sabinerlandet, Sabini. Folkevenner, populares. slutte sig til, adiungere se ad. bryde ud, exardescere. tage Ens Parti, amplecti partes alicuius. bringe tilbage, revocare. Behændighed, dexteritas. Udsugelser, repetundæ.

I Arithmetik: 1. 7 Arbejdere udføre et bestemt Arbejde. I 6 Dage have 3 af dem udført hver $\frac{1}{10}$ af det hele, de 4 andre have udført hver $\frac{1}{12}$ deraf. Hvor mange Dage maa de endnu arbejde paa Fuldførelsen deraf, naar de vedblive at arbejde med samme Kraft?

2. At beregne Værdien af $\frac{10006^{18}}{10003^{19}}$.

(I dette Eksempel faaes 8 paalidelige Decimaler ved en femcifret Tavle.)

3. At finde x og y udtrykte ved a og b, naar

$$\frac{x}{a} + y = 1,$$

$$xy = -b - \frac{b^2}{a}.$$

I Geometri: 1. Ved Konstruktion at bestemme et Punkt i en given ret Linie saaledes, at Linier derfra til to givne Punkter i samme Plan som den givne Linie danne en Vinkel paa 90° med hinanden. (Punkternes Afstand sees altsaa under en Synsvinkel paa $9:10$.)

2. Hvad forstaaes ved Figurers Lighedannedhed? Naar ere Cirkelsegmenter (Afsnit) lighedannede? Hvis Forholdet imellem to Cirklers Radier er $0,36$, hvor store ere da følgende Forhold:

- a) imellem to lighedannede Segmenters Chorder,
- b) imellem to lighedannede Segmenters Arealer?

3. Af en given indskreven regelmæssig 2nkants Side og største Radius søges nkantens Side. Anvendes til Beregning af den regelmæssige Firkants Side, naar Cirkelens Radius er r.

Afgangsprøve af højere Grad for Realdisciple: Ordenen, hvori Prøverne holdtes, var den samme som for 4de Klasses Disciple; ligeledes vare de skriftlige Opgaver i Modersmaalet, Arithmetik og Geometri de samme; Opgaven i tysk Stil meddeles nedenfor. I Engelsk holdtes den mundtlige Prøve sammen med 6te Klasses Meddommere vare de samme som for 4de studerende Klasse undtagen i Engelsk.

Tysk Stil: Medens Portugiserne søgte Søvejen til Indien, idet de fulgte Afrikas Kyster, havde Genneseren Christopher Columbus fattet den lykkelige Tanke at søge det samme Vidunderland ved en vestlig Fart over det store Hav. Forgjæves meddelte han sin Fødeby Genua, Portugiserne og Englænderne sin Plan; allevegne blev han afvist, som en Sværmer og Æventyrer. Tilsidst lod Dronning Isabella af Castilien, i sit Hjertes Glæde over den lykkelige Erobring af Granada, sig bevæge til at udruste tre Skibe og betro den dristige Søfarer dem. Den tredie August 1492 forlod han den andalusiske Havn Palos, og sejlede forbi de canariske Øer altid mod Vest. Skibsmandskabets Frygt og Bekymring voxede med Afstanden og gik tilsidst over i aabent Oprør. De truede deres Fører med Døden, hvis han ikke vendte om, da endelig den tolvte Oktober Opdagelsen af Øen Guanahani frelste ham og aabnede Verdens Øjne.

Æventyrer, Abenteurer. betro, anvertrauen. forbi, anvorbei. Skibsmandskab, Schiffsmannschaft. Bekymring, Besorgniss. Afstand, Entfernung. Oprør, Empörung.

Den almindelige Aarsprøve: Den skriftlige afholdtes fra 15de til 17de Juni, den mundtlige fra den 7de til 12te Juli i den Orden, som er angiven i forrige Aars Program. Som Meddommere vare indbudne: Realskolelærer Aarestrup, Pastor Brasen, Lieutenant Ellbrecht, Pastor Falkenskjold, Hospitalsforstander Gjern, Kateket, Skoleinsp. Jensen, Lægerne Kornerup, Plesner og Willemoes, Oberst Mathiesen, Sagfører Topp Nielsen, Kammerjunker Scholten, Ritmester Sehested.

Efter den afholdte Prøve opflyttedes fra 5te til 6te Kl. 5 Disciple, fra den studerende Afdeling i 4de Kl. til 5te Kl. 5 Disciple, fra 3die til 4de Kl. 4 Disciple, fra 2den til 3die 9 Disciple, fra 1ste til 2den 10 Disciple.

Halvaarsprøven, der holdtes umiddelbart før Jul, var baade skriftlig og mundtlig i 6te, 5te og 4de Kl., dog ikke i alle Fag, i 3die og anden blot skriftlig, i 1ste baade skriftlig og mundtlig.

I den til den lærde Skole hørende Elementarskole afholdtes den skriftlige Aarsprøve fra den 15de til 17de Juni; den mundtlige fra den 5te til 6te Juli. — Halvaarsprøven, der baade var skriftlig og mundtlig, afholdtes i Slutningen af Januar dette Aar. — Efter den afholdte Aarsprøve opflyttedes fra ældste Klasse (a) 6 Disciple til Statsskolens 1ste Kl.; fra næstældste (b) opflyttedes til ældste Kl. 5 Disciple, i næstældste forbleve 6 Disciple, i yngste Klasse ligeledes 5 Disciple.

Til Afgangsprøve for studerende indstillede sig følgende 7 Disciple:

Peter Carl Limpricht, Søn af Forpagter L. paa Faurholm, f. den 19de Maj 1858, opt. den 23de August 1868 i (dav.) 2den Kl.

Carl Christian Albrechtsen, Søn af afd. Prokurator A. i Hillerød, f. den 23de Nov. 1857, opt. den 23de Aug. 1867 i (dav.) 1ste Kl.

Axel Stilling, Søn af afd. Dr. philos. S., f. i Kjøbenhavn den 6te Sept. 1856, opt. den 1ste Maj 1870 i (dav.) 3die Kl.

Edvard Balthazar Larsen, Søn af Kaptajn L. i Helsingør, f. den 19de Decbr. 1856 i Flensborg, opt. den 15de Aug. 1873 i 5te Kl.

Johan Sophus Sigismund Payard Ulrich, Søn af kgl. Skovrider U. i Slagslunde, f. i Slagslunde den 29de Aug. 1856, opt. den 23de Aug. 1868 i (dav.) 2den Kl.

Gunni Frederik Oscar Teisen, Søn af Forpagter T. paa Trollesminde, f. paa Hillerødsholm den 9de Juni 1856, opt. den 23de Aug. 1865 i (dav.) 1ste Kl.

Gustav Carl Louis Swendsen, Søn af Prokurator S. i Frederiksborg, f. den 10de Aug. 1858 i Helsinge, opt. den 23de Aug. 1870 i (dav.) 4de Kl.

Til Realafgangseksamen af højere Grad indstillede sig een Discipel:

Axel Plenge, Søn af Forpagter P. paa Hillerødsholm, f. paa Sæbyholm paa Lolland d. 31te Januar 1859, opt. d. 1ste Januar i (dav.) 2den Kl.

Til fjerde Klasses Oprykningsprøve, der medfører samme Ret og giver samme Adgang til højere Undervisningsanstalter som Afgangsprøven af højere Grad for Realdisciple og den almindelige Forberedelseseksamen ved Universitetet af højere Grad, indstillede sig følgende 5 Disciple, der alle hørte til den sproglig-historiske Afdeling: C. V. P. Swendsen, H. C. S. Lasson, J. O. H. Jespersen, C. J. L. Hildebrand, J. F. Heger. Af disse ophørte to med deres Skolegang efter at have bestaaet Prøven, nemlig:

Hans Christian Stig Lasson, Søn af afdøde Proprietær L., f. paa Over-Rohdergaard den 24de Nov. 1858, opt. d. 23de Aug. 1868 i (dav.) 1ste Kl.

Jens Frederik Heger, Søn af kgl. Skovrider, Forstraad H. i Herløv, f. paa Fredskovsminde ved Sorø den 19de Marts 1857, opt. den 23de Aug. 1869 i (dav.) 2den Kl.

De forskjellige Prøvers Udfald er anført nedenfor.

Afgangseksame

	Points ved Aarsprøven i 4de Kl	Dansh.		Skriftlig Latin.	Mundtlig Latin.	
		I.	II.		læst.	ikke læst
1. P. Limpricht .	86.	mg.+	mg.+	mg.+	ug.	ug.
2. C. Albrechtsen .	71.	mg.	mg.+	mg.	mg.	mg.÷
3. A. Stilling . .	67.	g.	g.	mg.	mg.÷	g.
4. E. Larsen . . .	65.	ug.+	mg.÷	g.÷	g.+	mg.
5. J. Ulrich . . .	76.	mg.÷	g.+	g.+	mg.÷	ug.÷
6. G. Teisen . . .	69.	g.+	g.+	g.	ug.÷	mg.
7. G. Swendsen .	65.	g.+	Mg.	mg.÷	ug.	ug.

Aarsprøve

	Dansk.	Latin.	Græsk.	Tysk.	Fransk.
1. St. Lassen . .	mg.+	g.÷	mg.+	ug.÷	ug.÷
2. Ch. Swendsen	mg.	mg.	mg.+	mg.÷	mg.
3. O. Jespersen .	mg.+	ug.÷	g.	ug.+	mg.
4. C. Hildebrand	mg.	mg.÷	g.+	mg.	mg.+
5. J. F. Heger . .	mg.	g.+	mdl.+	g.÷	g.+

For at bestaa fordres mindst 33 Points.

Realafgangsprøve

	Dansk.	Fransk.	Tysk.	Engelsk.	Historie.
A. Plenge . . .	mg.+	tg.+	mg.	mg.	g.

For at bestaa fordres mindst 33 Points.

1875.

Græsk.	Historie.	Naturlære	Engelsk.	Fransk.	Old-nordisk.	Hovedkarakter.
ug.	ug.	ug.÷	ug.	ug.÷	ug.	Første Kar. med Udm. = 109.
mg.+	mg.+	mg.÷	mg.	g.+	mg.+	Første Karakter = 96.
mg.	mg.÷	g.+	mg.+	g.+	mg.÷	Første Karakter = $85\frac{2}{3}$.
g.+	g.+	tg.+	mg.	g.÷	mg.÷	Anden Karakter = 76.
mg.	mg.÷	mg.	mg.÷	mg.÷	mg.	Første Karakter = $91\frac{1}{3}$.
mg.+	g.	mg.÷	mg.	g.+	mg.÷	Første Karakter = $86\frac{2}{3}$.
mg.+	ug.+	mg.÷	mg.+	g.	mg.	Første Karakter = $95\frac{2}{3}$.

4de Klasse.

Historie.	Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturhistorie.	Points.
mg.+	mg.	ug.	mg.+	ug.÷	$74\frac{2}{3}$
ug.÷	mg.	mg.÷	mg.	mg.+	77
mg.+	mg.÷	ug.	ug.÷	mg.+	79
ug.÷	g.÷	ug.÷	mg.+	mg.÷	$72\frac{1}{3}$
mg.	g.÷	g.÷	mg.÷	g.	49

højere Grad.

Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturhistorie	Naturlære.	Points.
g.	ug.	g.	g.	mg.	65

II. *Disciplene.*

Antallet af den lærde Skoles Disciple var ved Udgangen af forrige Skoleaar 47, deraf udgik 10 Disciple efter at have underkastet sig Afgangprøven til Universitetet, Realeksamen eller 4de Klasses Oprykningsprøve. To Disciple, C. og E. Torp, udmeldtes, da deres Fader fik Ansættelse i Kjøbenhavn, en Discipel, P. Lyse, for at ansættes ved Handelen, en, G. Jessen, for at gaa til Søs, en, J. S. Wandall, for at anbringes i en anden Slags Undervisningsanstalt. Derimod optoges følgende Disciple:

I anden Klasse:

Hans Ivar Frederik Carl Mathiasen, Søn af Mejeriforpagter F. M. Mathiasen, f. den 23de Marts 1861.

I første Klasse.

Anton Günther Ellbrecht, Søn af Lieutenant E. i Hillerød, f. den 24de Febr. 1864.

Frederik Vilhelm Limpricht, Søn af Forpagter L. paa Faurholm, f. den 18de Marts 1864.

Niels Frederik Stanislaus Langkilde, Søn af Prokurator L. i Hillerød, f. den 11te Okt. 1862.

Oscar Thorning Petersen, Søn af Tobaksfabrikør P. i Hillerød, f. den 6te Okt. 1863.

Harald Plenge, Søn af Forpagter P. paa Hillerødsholm, f. den 30te Juli 1863.

Niels Simon Schiødtz, Søn af Hestehandler S. i Hillerød, f. den 17de Sept. 1862. Disse seks opflyttedes fra Elementarskolen.

Frederik Ludvig Høeg, Søn af Skolelærer H. i Nøddebo, f. den 27de Juli 1864.

Emanuel Philip Andreas Reehoff, Søn af Kjøbmand R. i Fredensborg, f. den 20de Sept. 1862.

For Øjeblikket er der saaledes 42 Disciple i den lærde Skole, de ere fordelte saaledes:

6te Klasse.

1. Emil Ferdinand Svitzer Lund, Søn af Proprietær L. til Annissegaard, f. i Kjøbenhavn den 8de Jan. 1858, opt. den 23de Aug. 1871 i 4de Kl.
2. Aage Bojsen Møller, Søn af Sognepræst M., f. i Seiling den 30te Okt. 1857, opt. den 15de Aug. 1872 i 5te Kl.
3. Joachim Vilhelm Nicolai Reinhard, Søn af Overlærer R., f. i Hillerød den 27de April 1858, opt. den 23de Aug. 1868 i 1ste Kl.
4. Axel Henningsen, Søn af Sognepræst H. i Skævinge, f. i Oversø den 13de Jan. 1859, opt. den 23de Aug. 1869 i 2den Kl.
5. Hans Carl Peter Henrik Baumgarten, Søn af Skolelærer B., f. i Alume den 10de Juni 1857, opt. den 1ste Okt. 1867 i 1ste Kl.

5te Klasse.

1. Jens Otto Harry Jespersen, Søn af afd. Herredsfoged J., f. i Randers den 16de Juli 1860, opt. den 13de Okt. 1870 i 2den Kl.
2. Carl Johan Laurits Hildebrand, Søn af Bager H. i Frederiksborg Nyhuse, f. i Fredensborg den 9de Juli 1859, opt. den 23de Aug. 1870 i 2den Kl.
3. Charles Vilhelm Petrus Swendsen, Søn af Prokurator S. i Hillerød, f. i Helsingø den 5te April 1860, opt. den 23de Aug. 1872 i 2den Kl.
4. Harald Vilhelm Brasen, Søn af Sognepræst B. i Bloustrød, f. i Treia den 23de Okt. 1858, opt. den 23de Aug. 1871 i 4de Kl.
5. Christian Ibsen Hansen, Søn af Kroforpagter H., f. i Fredensborg den 5te Febr. 1854, opt. den 27de Febr. 1870 i 2den Kl.

4de Klasse.

- St. 1. Joachim Godske Wedell-Wedellsborg, Søn af

- Amtmand Baron af W.-W., f. i Flensborg den 19de Sept. 1860, opt. den 23de Aug. 1870 i 1ste Kl.
2. Georg Meinig Wodschow, Søn af Prokurator W. i Hillerød, f. den 24de Sept. 1859, opt. den 23de Aug. 1869 i (dav.) 1ste Kl.
 - R. 3. Frederik Vilhelm Laurentius Sponneck, Søn af Greve v. Sp. i Nøddebo, f. i Brøndbyøster den 22de Juli 1859, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.
 4. Carl Georg Laason, Søn af afd. Proprietær L., f. den 4de Juli 1860 paa Over-Rohdergaard, opt. den 1ste Oktober 1870 i 1ste Kl.

3die Klasse.

- St. 1. Ludvig Mantzius Hermann Larssen-Parsbech, Søn af Proprietær P., f. paa Øverupgaard den 4de Febr. 1862, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.
2. Hans Nielsen Hansen, Søn af Parcellist H. i Endrup, f. den 19de Maj 1859, opt. den 10de Jan. 1875 i 2den Kl.
3. Johannes Frederik Leopold August Damm, Søn af Forpagter D., f. paa Brolykke den 26de Novbr. 1862, opt. den 3die Maj 1872 i 1ste Kl.
4. Carl Emil Stephani Stephensen, Søn af Herredsfuldmechtig S. i Veile, f. paa Gaarden Elmelund i Vendsyssel den 2den Okt. 1861, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.
5. Sophus Alfred Jespersen, Broder til Nr. 1 i 5te Kl., f. den 13de April 1862 i Randers, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.
- R. 6. Valdemar Laason, Broder til Nr. 4 i 4de Kl., f. paa Over-Rohdergaard den 17de April 1862, opt. den 1ste Okt. 1871 i 1ste Kl.
7. Ali Frederik Malthe Sehested, Søn af Ritmester S., f. den 1ste Decbr. 1860 i Jægersborg, opt. den 23de Aug. 1870 i 1ste Kl.
8. Hans Christian Daniel Voigt, Søn af afd. Kunstdrejer

V., f. i Hillerød den 11te Febr. 1861, opt. den 23de Aug. 1870 i 1ste Kl.

9. Emil Gustav Schinkel, Søn af Godsekspeditør S., f. i Kjøbenhavn den 22de Novbr. 1857, opt. den 23de Aug. 1869 i 1ste Kl.

2den Klasse

- St. 1. Hans Ivar Frederik Carl Mathiasen, Søn af Mejeriforpagter M., f. den 23de Marts 1861, opt. den 15de Aug. 1875 i 2den Kl.
2. Jacob Peter Ebbesen, Søn af Sognepræst E. i Slangstrup, f. den 12te Sept. 1860 i Kousted ved Randers, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.
3. Henrik Camillo Teisen, Søn af Forpagter T. paa Trollesminde, f. paa Hillerødsholm den 7de Maj 1861, opt. den 23de Aug. 1870 i 1ste Kl.
4. Valdemar Henningsen, Broder til Nr. 4 i 6te Kl., f. d. 21. Maj 1863, opt. d. 15. Aug. 1874.
- R. 5. Valdemar Görtz, Søn af Kaptajn, Branddirektør G., f. paa Fredensborg den 14de April 1863, opt. den 23de Aug. 1871 i 1ste Kl.
6. Victor Emil Petersen, Søn af Malermester P. i Hillerød, f. d. 10de Aug. 1861, opt. d. 15de Aug. 1874.
7. Vilhelm Christian Jørgensen, Søn af kgl. Skovfoged J., f. den 13de Sept. 1862 i Hingsterhuset ved Hillerød, opt. den 15de Aug. 1872 i 2den Kl.
8. Emil Jacobsen, Søn af Kommandør J. i Hillerød, f. den 3die Aug. 1861 i Kjøbenhavn, opt. den 23de Aug. 1870 i 1ste Kl.
9. Herman Adolph Johannes Bauditz, Søn af afd. Kammerjunker B., f. den 19de Juli 1861, opt. d. 1ste April 1875.
10. Carl Bonde Brasen, Broder til Nr. 4 i 5te Kl., f. den 14de April 1862, opt. den 15de Aug. 1874.

1ste Klasse.

- St. 1. Peder Jacob Holm, Søn af afd. Grosserer H. i Kjøbenhavn, f. den 5te Sept. 1862, opt. den 15de Aug. 1874.

2. Frederik Ludvig Høeg, Søn af Skolelærer H. i Nøddebo, f. den 27de Juli 1864.
3. Frederik Vilhelm Limpricht, Søn af Forpagter L., f. den 13de Marts 1864.
4. Anton Günther Ellbrecht, Søn af Lieutenant E., f. den 24de Febr. 1864.
5. Harald Plenge, Søn af Forpagter P., f. den 30te Juli 1863.
6. Niels Frederik Stanislaus Langkilde, Søn af Prokurator L., f. den 11te Okt. 1862.
- R. 7. Emamuel Philip Andreas Reehoff, Søn af Kjøbmand R. i Fredensborg, f. den 20de Sept. 1862.
8. Oscar Thorning Petersen, Søn af Tobaksfabrikør P., f. den 6te Okt. 1863.
9. Niels Simon Schiødtz, Søn af Hestehandler S., f. den 17de Sept. 1862.

Antallet af Disciplene i Elementarskolen var ved Slutningen af forrige Aar 24, deraf opflyttedes de ovenfor anførte 6 i den lærde Skole og to, J. E. Brusck og S. F. A. Krogh, udmeldtes ved Skoleaarets Slutning. Derimod optoges følgende Disciple:

I øverste Klasse: Jens Peder Jeppe Jensen, Søn af Væver J. i Alsnyderup. Vilhelm Carl August Simonson, Søn af Politibetjent S. Joachim Gregers Wedell, Søn af afd. Baron W.

I næstældste Klasse: Albert Holger Hollmann, S. af Kjøbmand H. i Hillerød. Johan Frederik Olsen, Søn af Værtshusholder O. i Hillerød.

I yngste Klasse: Christian Galberg Olsen, Søn af Gjæstgiver Olsen i Hillerød. Carl Henrik Krebs, Søn af Kjøbmand H. Klingberg-Krebs.

For Øjeblikket er Antallet af Disciplene 24, der ere fordelte saaledes:

I ældste Afdeling:

(11—13 Aar)

- 1) Jens Peder Jeppe Jensen, Søn af Væver J. —
- 2) Julius Marius Hersom, Søn af Kjøbmand H. —
- 3) Joachim Gregers Wedell, Søn af afd. Baron W. —
- 4) Christian Frederik Burmeister, Søn af afd. Kaptajn, Kammerjunker B. —
- 5) Vilhelm Carl August Simonsen, Søn af Politibetjent S. —
- 6) Louis Christian Maximilian Swendsen, Søn af Prokurator S. —
- 7) Andreas Peder Georg Damm, Søn af Forpagter D. —
- 8) Victor Philip Sophus Vilhelm Rosen, Søn af fhv. Overpræsident, Kammerherre R. —
- 9) Johan Adam Lumholdt, Søn af Landinspektør L.

I næstældste Afdeling:

(10—12 Aar)

- 1) Ludvig Rasmus Koch, Søn af afd. Forpagter K. —
- 2) Carl Theodor Philipsen, Søn af Branddirektør P. —
- 3) Ove Vilhelm Petersen, Søn af Adjunkt P. —
- 4) Vilhelm Frederik Christian Lumholdt, Broder til Nr. 9 i ældste Kl. —
- 5) Johan Frederik Olsen, Søn af Værtshusholder O. —
- 6) Ludvig Schiødtz, Søn af Hestehandler S. —
- 7) Albert Holger Hollmann, Søn af Kjøbmand H.

I yngste Afdeling:

(8—11 Aar)

- 1) Niels Vilhelm Abben, Søn af Tømmermester A. —
 - 2) Carl Ferdinand Vilhelm Jessen, Søn af afd. Manufakturhandler J. —
 - 3) Olaf Plenge, Søn af Forpagter P. —
 - 4) Gunni Emanuel Vilhelm Hersom, Broder til Nr. 2 i ældste Kl. —
 - 5) Johan Frederik Utke Damm, Broder til Nr. 7 i ældste Kl. —
 - 6) Carl Henrik Krebs, Søn af Kjøbmand K. K. —
 - 7) Christian Galberg Olsen, Søn af Gjæstgiver O.
-

III.

Lærerne og Lærefagernes Fordeling.

Rektor:	Latin i VI. og V. Kl.; Græsk i VI.	20	Timer.
Overlærer Ostermann:	Latin i III Kl.; Græsk i V., IV. og III Kl.	23	—
—	Reinhard: Latin, Historie og Geografi i II. og I. Kl.	22	—
—	Børre*): Fransk i IV.—I. Kl.; Dansk i II. Kl.; Religion i III.—I. Kl.; Skrivning i II. og I. Kl. . . .	23	—
Adjunkt Hertel*):	Tysk i IV.—I. K.; Dansk i IV., III. og I. Kl.; Skrivning i IV. og III. Kl.	23	—
—	Petersen*): Naturlære i VI., IV. og III. Kl.; Naturhistorie i IV.—I. Kl.; Geografi i IV. og III. Kl.; Geometri i II. Kl.; Regning i I. Kl. .	24	—
—	Bendz: Naturlære i V. Kl.; Matematik i IV. og III. Kl.; Arithmetik og Regning i II. Kl.; Arithmetik og Geometri i I. Kl.	23	—
—	Mathiesen: Dansk, Svensk og Fransk i VI. og V. Kl.; Engelsk i alle Klasser	24	—
—	Bricka: Historie i VI.—III. Kl.; Oldnordisk i VI. og V. Kl.; Latin i III. Kl.	24	—
Oberst v. d. Recke:	Tegning i IV.—I. Realkl.	4	—
Kommandersergent From:	Gymnastik og Svømning	10	—
Kommandør Jacobsen	besøger Inspektionen.		
Eengang om Ugen	Riffelskydning fra 1ste April til Oktober under Kommandør Jacobsen og Gymnastiklæreren.		
Kantor Erslev:	Sang	4	—

*) Disse Lærere have tillige Tilsyn med Oversidderne Lørdag Eftermiddag. Adjunkt Hertel har det almindelige Eftersyn af de skriftlige Arbejder og Tilsynet med Chorsangen.

Tabel over hvert Fags ugentlige Timer.

(St. betyder den studerende Afdeling af en Klasse, R. Realafdelingen, F. angiver, at Timen er fælles for begge Klassers Afdelinger.)

	VI.		V.		IV.		III.		II.		I.		Timer ialt.
	St.	F.	R.	St.	F.	R.	St.	F.	R.	St.	F.	R.	
Oldnordisk	2			2									4
Dansk og Svensk	2			2	2	1	2		2			3	14
Latin	9		8	9		7		8			6		47
Græsk	6		5	6		5							22
Tydsk				2	2	1	2	1	2	1	2	1	12
Fransk	3			3			2		3			3	16
Engelsk	2			2			3		4			4	18
Religion og Bibelhistorie								2	2		2		6
Historie	3			3		2	1	3	2		2		16
Geografi					2			1(1)	2		2		7
Arithmetik, Geometri og Regning					5	2		4	2	6		6	25
Naturhistorie					2			2(1)	2		2		8
Naturlære	3			3				3	2				11
Skrivning					1			1	1	1	2		6
Tegning					2			2	2		2		8
Ialt ugentl. Timer	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	
Sang	2			2				2			2		4
Gymnastik og Svømning	4			4				4			4		10

Ved Slutningen af forrige Skoleaar fratraadte Overkommandersergent Saande paa Grund af Svagelighed sin Stilling som Gymnastiklærer her ved Skolen. Som Militær havde han med Bravour gjort de første slesvigske Felt-

tog med og har derefter i en lang Række af Aar ledet Gymnastiken her ved Skolen og gjort det med stor Omhu og Alvor.

I **Elementarskolen** have Fagene været fordelte saaledes:
 Overlærer Børre: Religion i alle Klasser.
 Adjunkt Hertel: Tysk i ældste Kl.
 — Petersen: Naturhistorie og Geografi i alle Kl.
 — Mathiesen: Fransk i ældste Kl.
 — Bricka: Dansk og Historie i de to ældste Kl.
 Oberst v. d. Recke: Regning og Tysk i yngste Kl.
 Lieutenant v. Ellbrecht: Tysk og Historie i næst-
 ældste Kl.; Tegning i de to nederste Klasser.
 Lærer Brodthagen: Regning i de to ældste Klasser.
 Fru Bricka*): Dansk i yngste Kl.
 Frøken Jacobsen*): Skrivning i alle Klasser.
 Kommandersergent From: Gymnastik i alle Klasser.

IV.

Det i Skoleaaret læste og indövede.

Dansk.

6te og 5te Kl. (Mathiesen). Literaturhistorie. Alm. Indledning om Kunst og Literatur. En kort Udsigt over den danske Literatur. Dernæst de danske Digtere i det 19de Aarh. efter Chr. Arentzen. Literaturskitser (S. Kierkegaard, Ossian, den hist. Roman m. m.). Øvelser i mundtligt Foredrag over selvvalgte Emner af Disc. i 5te Kl. (Indhold: 1. Herodes den store. 2. Bemærkn. om den hedenske Gudelære. 3. Bogtrykkerk. Opfindelse. 4. Ditmarskens Historie. 5. Ægyptens Historie. 6. Ungarn i 1848. 7. Guldfeberen i Nordamerika. 8. Natmænd og Zigeunere. 9. Om Mennesket. 10. Nakskovs Beleiringer. 11. Frankrig i 1795. 30 Stile, deraf hver 4de en fransk Version. — 4de Kl. (Hertel). „Danmarks og Norges Literatur i kort Overblik“, samt korte Oplysninger om

*) Have midlertidig fra November f. A. havt den Godhed at overtage denne Undervisning, medens de tidligere Lærerinder opholdt sig i Kjøbenhavn, den ene for at tage Lærerindeksamnen, den anden for at gennemgaa nogle Kursus for Lærerinder hos Frk. Zahle.

danske Forfattere efter Oehlenschläger efter M. Hammerichs Danske og Norske Læsestykker. Større Digterværker af Wessel, Baggesen, Oehlenschläger, Hertz og Heiberg ere oplæste. 34 Stile. — 4de Realklasse har særskilt repeteret Bojesens danske Sproglære og indøvet den ved Analyse. — 3die Kl. (Hertel). Bojesens danske Sproglære er indøvet ved Analyse. Nordisk Mythologi efter Arentzen og Thorsteinson. Digterværker af Holberg, Hertz, Heiberg o. fl. ere oplæste. 35 Stile. — 2den Kl. (Borre). Holsts prosaiske Læsebog er benyttet til Oplæsning og Analyse, hvorved Bojesens Grammatik er repeteret. Af Holsts poetiske Læsebog ere 4 større Digte lærte udenad. 37 Stile, hvoraf 3 paa Skolen. — 1ste Kl. (Hertel). Øvelser i Oplæsning efter Holsts prosaiske Læsebog; af sammes „Smaadigte til Udenadslæsning“ ere 10 lærte til Fremsigelse. Bojesens danske Sproglære er, med nogle Forbigaaelser, lært indtil Ordstillingen og indøvet ved Analyse. 34 Stile.

Svensk (Mathiesen).

6te og 5te Kl. Hammerichs Svenske Læsestykker S. 26—66 oplæst og oversat.

Oldnordisk (Bricka).

6te Kl. Wimmers Læsebog S. 1—104, med Overspringelse af de poetiske Stykker i Gunløg Ormstunges Saga. Iversens Grammatik. — 5te Kl. Wimmers Læsebog S. 1—35. Iversens Grammatik.

Latin.

6te Kl. (Berg). Cicero: Cato major. Seneca: Consolatio ad Marciam. Livius: 33te Bog. Vergils Æneide 1ste Bog. Madvigs Carmina selecta: Catul undt. X, Tibul, Martial. Cursorisk: Cæsar: de bello civili 1ste og 3die Bog. Livius' 34te Bog. Extemporal: Flemmer: Sølv-alderens Skribenter S. 1—22. Versioner 60. Bojesens romerske Antiquiteter. Tregders Literaturhistorie. Repeteret Seneca: de constantia sapientis. Tacitus: Agricola. Horats Oder 1ste og anden Bog, Breve og „ars poetica“. Cicero: Cato major Carmina selecta: Catul, Tibul, Martial. Livius' 33te Bog. Til Afgangseksamen opgives: Horats Oder 1ste og anden Bog, Breve og „ars poetica“. Carmina selecta: Catul undt. X, Tibul, Martial. Vergils Æneide 1ste Bog. Livius' 33te Bog. Tacitus: Agricola. Cicero: Cato major og Talen mod Verres 4de Bog. Seneca: de constantia sapientis og consolatio ad Marciam.

Curs.: *Bellum civile* 1ste og 3die Bog. Livius' 34te Bog. — 5te Kl. (Berg). Ciceros *Cato major*; Senecas *Consolatio ad Marciam* og *De constantia sapientis*. Livius' *Historie* 33te Bog. Vergils *Æneides* 1ste Bog. Af Madvigs *carmina selecta* Catul (undt. X), Tibul og Martial. Tacitus' *Agricola*. I extemporal Læsning: Flemmers *Sølvalderens* Forf. S. 1—22. Cursorisk: Cæsars *Bellum Civile* 1ste og 3die Bog. Livius' *Hist.* 34te Bog. Tregders *Mythologie* og *Literaturhistorie*; Bojesens romerske Antikviteter (i Udvalg). Versioner 64. — 4de Kl. (Bricka). Ciceros Tale for Roscius fra Ameria; Livius' 33te Bog af Roms Historie; Vergils *Æneide*, 1ste Bog. Repeteret det vigtigste af Formlæren og hele Syntaksen efter Madvig. 45 Stile skrevne hjemme, 13 paa Skolen, 11 Versioner. — 3die Kl. (Ost.) Sallust's *Catilina*, Ciceros Tale for det Maniliske Lovforslag, Blochs Ovids *Metamorphoser*: *Verdensaldrene* og *Deucalion*. Grammatik: Repeteret Formlæren, af Syntaksen dels læst som nyt, dels repeteret forfra til 7de Cap. om *Supinum*. 46 Stile skrevne hjemme, 25 skrevne paa Skolen, 9 Versioner. — 2den Kl. (Reinh.) Cæsar *de bell. Gall. I. II.* Madvigs Grammatik: Formlæren repeteret, af Syntaksen læst og repeteret forfra til Cap. 7, samt Hovedreglerne om Gjenstandssætn. med ut. og om Infinitiv. 61 Stile, 5 Vers. — 1ste Kl. (Rein.) Forchhammers Læsebog læst og repeteret. Madvigs Grammatik Formlæren. 19 skriftlige Arbejder, Oversættelser dels af danske Stykker i Læsebogen, dels af Forchhammers Stiløvelser. Græsk.

6te Kl. (Berg). Homers *Iliade*: 6te og 7de Bog. Thriges udv. Stykker af Platon: *Protagoras* S. 91—98, *Politeja* S. 102—108, *Symposion*. Bergs Fortællinger af Herodots *Historie*: S. 119—44, 14—16. Lykurgs Tale mod Leokrates. Tregders *Literaturhistorie*. Tregders græske *Mythologi* S. 60 til Enden. Christensens Antikviteter. Repeteret Homers *Odyssee* 6te, 7de, 11te og 12te Bog. Herodot: S. 14—16, 46—56, 88—119. Platon: *Protagoras*, *Apologien*, *Politeja*, *Symposion*. Lykurgs Tale mod Leokrates. Tregders *Mythologi*. Til Afgangseksamen opgives: Homers *Odyssee*: 6te, 7de, 11te og 12te Bog. *Iliade*: 6te og 7de Bog. Herodot: S. 14—16, 46—56, 88—144. Platon: *Apologien*, *Protagoras*, *Politeja*, *Symposion*. Lykurgs Tale mod Leokrates. *Anthologi*: S. 1—10, 15—19, 21—25, 28—32, 34—38, 40—41, 43—44.

5te Kl. (Rein.) Thriges Udvalgte Stykker af Plato: 1ste Bog af Staten og Protagoras. Bergs Fortællinger af Herodots Historie: Pag. 1—65 med Undtagelse af Stykket XI. Homers Odyssee: 8de, 9de, 10de og 11te Bog. Christensen: Græske Antikviteter fra Pag. 17 og Bogen ud samt Afsnittet om Sparta. — 4de Kl. (Ost.). Bergs udvalgte Stykker af Arrian o. s. v. Pag. 59—88. Homers Odyssee 1ste Bog samt 200 Vers af anden Bog, som ikke ere repeterede til Eksamen. Bergs Grammatik: Den hele Formlære oftere repeteret. — 3die Kl. (Ost.) Bergs Forskole; Bergs græske Læsebog, Fabler og Myther: de 33 første Fabler, samt fra Pag. 15—31. Bergs Grammatik: alle Hovedpartier i Formlæren læste og repeterede.

Tysk (Hertel).

4de Kl. Jürs og Rungs poetiske Læsebog. Simonsens Formlære er repeteret og efter sammes Syntaks er gennemgaaet Casuslæren og nogle Kapitler af Moduslæren. 4de Realklasse har desuden i en særskilt Time læst omtrent 100 Sider af Toepfers Udvalg og skrevet 64 Stile, hvoraf 6 paa Skolen. I Slutningen af Aaret ere nogle Timer anvendte til Øvelser i mundtlig Oversættelse fra Dansk til Tysk. — 3die Kl. P. Hjorts Læsebog 2det Bind (5te Oplag) S. 34—47; 114—164; 178—187. Simonsens Formlære. 29 Stile skrevne hjemme. 3die Realklasse har desuden i en særskilt Time læst af Toepfers Udvalg S. 113—213 og skrevet foruden de med de studerende fælles Stile 30, hvoraf 3 paa Skolen. — 2den Kl. P. Hjorts Læsebog 1ste Bind (5te Oplag) S. 21—88. Simonsens Formlære. 36 Stile, hvoraf 1 paa Skolen. 2den Realklasse har desuden læst af Toepfers Udvalg S. 1—27; 28—54; 64—87 og skrevet særskilt 40 Stile, hvoraf 4 paa Skolen. — 1ste Kl. Kapers Læsebog S. 79—142. Simonsens Formlære. 33 Stile skrevne hjemme. 1ste Realklasse desuden af Holbechs og Petersens Materialier §§ 1—19 og særskilt 26 Stile, hvoraf 3 paa Skolen.

Fransk.

6te og 5te Kl. (Mathiesen). Sicks Læsebog, 2den Afdeling, S. 1—130. 6te Kl. Foruden Stilrettelsen af og til Øvelser i mundtlig Stil. I Grammatik: Formlæren repeteret efter Pio. Af Syntaksen frit gennemgaaet Læren om Participle, Subjonctif og Ordstillingen. 50 Stile, deraf 16 paa Skolen. Kursorisk: Maximum 12,720 S., Minimum

— 5te Kl. (Rein.) Thriges Udvalgte Stykker af Plato: 1ste Bog af Staten og Protagoras. Bergs Fortællinger af Herodots Historie: Pag. 1—65 med Undtagelse af Stykket XI. Homers Odyssee: 8de, 9de, 10de og 11te Bog. Christensen: Græske Antikviteter fra Pag. 17 og Bogen ud samt Afsnittet om Sparta. — 4de Kl. (Ost.). Bergs udvalgte Stykker af Arrian o. s. v. Pag. 59—88. Homers Odyssee 1ste Bog samt 200 Vers af anden Bog, som ikke ere repeterede til Eksamen. Bergs Grammatik: Den hele Formlære oftere repeteret. — 3die Kl. (Ost.) Bergs Forskole; Bergs græske Læsebog, Fabler og Myther: de 33 første Fabler, samt fra Pag. 15—31. Bergs Grammatik: alle Hovedpartier i Formlæren læste og repeterede.

Tysk (Hertel).

4de Kl. Jürs og Rungs poetiske Læsebog. Simonsens Formlære er repeteret og efter sammes Syntaks er gennemgaaet Casuslæren og nogle Kapitler af Moduslæren. 4de Realklasse har desuden i en særskilt Time læst omtrent 100 Sider af Toepfers Udvalg og skrevet 64 Stile, hvoraf 6 paa Skolen. I Slutningen af Aaret ere nogle Timer anvendte til Øvelser i mundtlig Oversættelse fra Dansk til Tysk. — 3die Kl. P. Hjorts Læsebog 2det Bind (5te Oplag) S. 34—47; 114—164; 178—187. Simonsens Formlære. 29 Stile skrevne hjemme. 3die Realklasse har desuden i en særskilt Time læst af Toepfers Udvalg S. 113—213 og skrevet foruden de med de studerende fælles Stile 30, hvoraf 3 paa Skolen. — 2den Kl. P. Hjorts Læsebog 1ste Bind (5te Oplag) S. 21—88. Simonsens Formlære. 36 Stile, hvoraf 1 paa Skolen. 2den Realklasse har desuden læst af Toepfers Udvalg S. 1—27; 28—54; 64—87 og skrevet særskilt 40 Stile, hvoraf 4 paa Skolen. — 1ste Kl. Kapers Læsebog S. 79—142. Simonsens Formlære. 33 Stile skrevne hjemme. 1ste Realklasse desuden af Holbechs og Petersens Materialier §§ 1—19 og særskilt 26 Stile, hvoraf 3 paa Skolen.

Fransk.

6te og 5te Kl. (Mathiesen). Sicks Læsebog, 2den Afdeling, S. 1—130. 6te Kl. Foruden Stilrettelsen af og til Øvelser i mundtlig Stil. I Grammatik: Formlæren repeteret efter Pio. Af Syntaksen frit gennemgaaet Læren om Participle, Subjonctif og Ordstillingen. 50 Stile, deraf 16 paa Skolen. Kursorisk: Maximum 12,720 S., Minimum

1920, i Gjennemsnit 5190. — 5te Kl. Marcussen: Recueil de Poésies Françaises. Af og til mundlig Stil og udenad (3¹/₂ Side af Lamartines Graziella). I Grammatik: Formlæren repeteret efter Pio. Cursorisk: Maximum 12,080 S., Minimum 570, i Gjennemsnit 6372. Stile 56, deraf 7 paa Skolen. — 4de Kl. (Børre). Borrings Etudes litt. S. 105—119; 181—187, 236—243, 256—282, 300—342, 390—397. Efter Pios Grammatik er Formlæren repeteret og Syntaksen gennemgaaet i det væsentlige. Cursorisk Læsning, hvortil navnlig er benyttet *La guerre des paysans* af H. Conscience og *Les trois mousquetaires* af A. Dumas, er øvet 1 Gang om Maanedn. 35 Stile, hvoraf 2 paa Skolen. — 3die Kl. (Børre). Borrings Etudes S. 1—20, 119—147, 181—186, 426—436. Af Pios Grammatik er Formlæren repeteret og af Syntaks læst det vigtigste i Afsnittet §§ 1—103. I Ahns Læsebog ere de danske Stykker repeterede. 1 Stil ugl., ialt 39 Stile, hvoraf 3 ere skrevne paa Skolen. — 2den Kl. (Børre). Sicks Læsebog for Mellemlklasserne S. 1—68, 77—85. De danske Stykker i Ahns Læsebog ere repeterede. Efter Pios Grammatik er Formlæren repeteret noget udførligere. 41 Stile, hvoraf 5 paa Skolen. — 1ste Kl. Ahns Læsebog, Afdeling II, hvorhos de danske Stykker ere repeterede. Af Grammatiken er det væsentligste af Formlæren læst. 38 Stile, hvoraf 5 paa Skolen.

Engelsk (Mathiesen).

6te Kl. Listovs Læsestykker II. Afd. S. 155—204. Udvalg af engelske Forfattere 1ste Hefte, og 2det Hefte S. 1—46. Læsestykker II. repeteret. Curs.: Max. 5,080 S., Min 960, i Gjennemsnit 2,810. — 5te Kl. Listovs Ledetraad Afd. I. og II. Sammes Læsebog Afd. I. Sammes Læsestykker Afd. II. S. 1—155. 26 Hjemmestile. Cursorisk i sidste Halvdel af Skoleaaret. Max. 3,500, Min. 210, i Gjennemsnit 1,672. — 4de Realklasse. Listovs Udvalg af engelske Forfattere S. 73 til Enden. Derefter repeteret Sammes Læsestykker II. Afd. I Grammatik repeteret de uregelmæssige Verber. 20 Stile og Versioner, deraf 2 paa Skolen. Curs.: Max. 2,160, Min. 850, i Gjennemsnit 1,505. — 3die Realkl. Listovs Læsestykker I. Afd. (med Forbigaaelse af de danske Stykker) og II. Afd. helt igjennem. Derefter Sammes Udvalg af engelske Forf. Hefte I, S. 1—37. 30 Stile, deraf 4 paa Skolen. I Gram. Formlæren efter Løkke. — 2den Real. Kl.

Listovs Ledetraad II. Afd. og Sammes Læsebog I Afd. Sammes Læsestykker II. Afd. S. 1—103. Stile 51, deraf 12 paa Skolen I Gram. de uregelm. Verber. — 1ste Realkl. Fabricius-Møllers Læsebog I. Afd. og 2den Afd. S. 72—93. Stile 80, deraf 6 paa Skolen.

Religion (Børre).

3die Kl. Assens's Bibelhistorie S. 204 til Slutningen og S. 1—79 (Rigets Deling). Balslevs Katekismusforklaring § 95 til Slutningen og §§ 1—82. De tidligere lærte Psalmer ere repeterede. — 2den Kl. Assens's Bibelhistorie S. 69—163. Balslevs Katekismusforklaring § 55 til Slutningen. De tidligere lærte Psalmer ere repeterede. — 1ste Kl. Assens's Bibelhistorie S. 1—69. Balslevs Katekismusforklaring § 1—54. Omtrent 10 Psalmer ere lærte udenad.

Historie (6—3 Kl. Bricka, 2—1 Kl. Reinhard)

6te Kl. Læst Nordens Historie og den nyeste Historie, samt repeteret Oldtidens, Middelalderens og den nyere Historie efter Blochs og Thriges Lærebøger. — 5te Kl. Oldtidens Historie til Roms Kejsere, Middelalderens og den nyere Historie, efter Blochs og Thriges Lærebøger. — 4de Kl. Stud. og Real. Nederlandenes, Helvetiens, Italiens, Ungarns, Polens, Preussens, Ruslands, Tyrkiets og Grækenlands, samt Arabernes Historie efter Kofods Udtog af Verdenshistorien. — Realklassen. Tillige repeteret Nordens, Frankrigs, Laplands, Spaniens og Portugals, samt Tysklands Historie efter samme Bog, Oldtiden efter Kofods mindre Udtog. — 3die Kl., Stud. og Real., den nyere og nyeste Historie efter Blochs Lærebog i Historien. — Realkandidaten tillige Nordens Middelalder efter samme Bog, samt Oldtidens og Middelalderens Historie efter Kofods mindre Udtog af Verdenshistorien. — 2den Kl. Blochs Lærebog: Middelalderens Historie. — 1ste Kl. Blochs Lærebog: Oldtidens Historie.

Geografi (4—3 Kl. Petersen, 2—1 Kl. Reinhard).

4de Kl. (Petersen). Hele Geografien repeteret efter Erslevs Lærebog Nr. 2. — 3die Kl. (Petersen). Asien, Afrika, Amerika og Australien efter Erslevs Lærebog Nr. 2. En Discipel, der agter at underkaste sig Realafgangsprøven af lavere Grad, har i en særskilt Time repeteret hele Geografien. — 2den Kl. Erslevs mindre Lærebog: fra de britiske Øer Bogen ud. — 1ste Kl. Erslevs Lærebog: forfra til de britiske Øer.

Mathematik og Regning.

Mathematik (de brugte Lærebøger ere: Holmstedes Ledetraad i Arithmetik og sammes Ledetraad i Plangeometri, samt i I. Kl. Henrik Smidth's Arithmetik og Geometri). — 4de Kl. (Bendz). I Plangeometrien er læst fra Nr. 217 og ud. I Arithmetik er læst Læren om Ligninger, Logarithmer, Rækker og Rentesregning. Opgaver hjemme 32 Gange. — 3die Kl. (Bendz). I Plangeometrien er læst fra Nr. 265 til Nr. 357. I Arithmetik er læst Læren om Decimalbrøk, Rod og Ligninger med en og to ubekjendte af 1ste Grad. 31 Opgaver. — 2den Kl. I Plangeometrien (Petersen) er læst fra Nr. 153 til Nr. 265. I Arithmetik (Bendz) er læst Læren om Brøk, Proportioner, Potens, Regning med Polynomier, og Decimalbrøk. 18 Opgaver. — 1ste Kl. (Bendz). I Plangeometrien er læst efter Smith forfra til Nr. 65. — Regning. Hansens Regnebøger ere benyttede, men Undervisningen har forøvrigt nøje været knyttet til Mathematiken.

Naturlære.

6te Kl. (Petersen). Holtens Naturlære § 272 til § 318. Astronomi efter Jørgensens Lærebog. — 5te Kl. (Bendz). Efter Smiths Lærebog er læst forfra til Magnetismen. Efter Jørgensens Astronomi er læst forfra til Solsystemet. — 4de Realkl. (Petersen). Holtens Bog § 145 til § 195 samt § 237 til § 318. Johnstrups Kemi. — 3die Realkl. (Petersen). Holtens Bog § 1 til § 152.

Naturhistorie (Petersen).

4de Kl. Et Kursus i Zoologi efter Lützens Lærebog Nr. 2; et Kursus i Botanik efter Petits Lærebog. I Sommerens Løb er der foretaget botaniske Udflugter med 4de—1ste Kl. — 3die Kl. I Zoologi: Det menneskelige Legeme efter Lützens Lærebog; i Botanik: Den specielle Del efter Petits Lærebog. — 2den Kl. Lært Bløddyr, Pattedyr og Fugle, en Del Planter ere gennemgaaede og beskrevne. — 1ste Kl. Læst de koldblodige Bedyr samt Leddyrene til Ormene; en Del Planter ere gennemgaaede og beskrevne.

Skrivning.

4de og 3die Realkl. (Hertel) have havt 1 Times Undervisning ugentlig. — 2den og 1ste Kl. (Børre). 2den st. Kl. har havt 1 Times Undervisning ugentlig, 2den og 1ste Realkl. samt 1ste st. Kl. 2 Timer ugentlig. Begge Alfabeter ere i alle Klasser indøvede efter Bjer-

rings Forskrifter; dog er der fornemmelig krævet og indøvet en ren og tydelig Skrift med sikre og bestemte Træk. Hver 14de Dag er der givet enhver af Skolens Disciple en særlig Karakter for Orden med deres skriftlige Arbejder.

Tegning (v. d. Recke).

Frihaandstegning er indøvet med de 4 Realkl., 2 Gange ugentlig med hver. Helsteds Tegnehefter og for viderekomne hans beskyggede Fortegninger ere benyttede, ligesom Tegning efter fritstaaende geometriske Figurer efter forudgaaet Foredrag i Perspektiv- og Skyggelæren er indøvet med de to ældste nævnte Klasser.

Elementarskolen.

Ældste Klasse.

Dansk (Bricka). Funch, Røgind og Warburgs danske Læsebog benyttet til Oplæsning og Analyse, under hvilken navnlig Hovedtrækkene af Sætningslæren ere indøvede. Efter „Sange og Digte til Danmarks Melodier“ ere Digtene Nr. 5, 14, 16, 34, 44, 56, 82, 87, 97 og 139 læste udenad. 40 Stile (Gjenfortælling).

Tysk (Hertel). Kapers Læsebog S. 1 til 72 læst og repeteret. Af Simonsens Formlære det væsentligste af Substantivernes Kjøen og Deklination, Talord, Pronominer, Hjælpeverber og Verber af første Konjugation og Præpositionernes Styrelse.

Fransk (Mathiesen). Arlauds Franske Læsebog efter den ahnske Methode S. 1—60. 58 Hjemmestile.

Religion (Børre). Balslevs Bibelhistorie. Luthers lille Katekismus. En Del Psalmer.

Historie (Bricka). Verdenshistorien efter Kofods mindre Udtog, Danmarks Historie efter Müller (ved Barfod).

Geografi (Petersen). Et Omrids af Geografien efter Landkort og Erslevs mindre Lærebog.

Naturhistorie (Petersen). Pattedyrenes og Fuglenes Naturhistorie med Forbigaaelse af Tandforhold, Benbygning osv. efter Lützens Lærebog Nr. 2.

Regning (Brodthagen). Efter Raben: De fire Regningsarter med benævnte Tal, benævnte Størrelsers Resolution og Reduktion, samt Reguladetri med hele Tal. — Efter Hansen: Om Brøker, Brøkers Forkortning, uægte

Brøkers og blandede Tals Forvandling, mindste fælles Mængdefold, de fire Regningsarter med ubenævnte og benævnte brudne Tal, samt Reguladetri med Brøk. To Elever have endvidere regnet: Decimalbrøk, Gjennemsnitsregning, omvendt Forhold, Delingsregning og Procentsregning, og den ene af disse tillige: Fremmede Landes Mønt, Maal og Vægt, Kvadratrod, Kubikrod, samt Fladers og Legemers Udmaaling.

Skrivning (Frk. Berg, senere Frk. Jacobsen). Der foretages kun Indøvelse af den runde Skrift efter Bjerings Forskrifter.

Næstældste Klasse.

Dansk (Bricka). Klassen har havt alle Timer sammen med 1ste Afdeling, benyttet samme Læsebog og lært samme Digte udenad. I Analysen ere dog væsentlig Ordklasserne og Bøjningerne gennemgaaede. 40 Stile (først Diktat, senere Gjenfortælling).

Tysk (Ellbrecht). Kapers Læsebog fra Side 1—56 læst og repeteret. Det væsentligste af Substantivernes Deklination; de personlige Pronominer; Hjelpeverbernes Dekl. samt loben i Aktiv og Passiv; Præpositionernes Styrelse

Religion (Børre). Af Balslevs Bibelhistorie er læst det nye Testamente. Luthers lille Katekismus til Daaben. En Del Psalmer.

Historie (Bricka). Af Verdenshistorien er efter Kofods mindre Udtog læst Oldtid og Middelalder, hele Danmarks Historie efter Müller (ved Barfod).

Naturhistorie (Petersen). Pattedyr og Fugle med Forbigaaelse af Tandforhold, Benbygning osv. efter Lützens Lærebog Nr. 2.

Geografi (Petersen). Et Omrids af Geografien efter Landkort og Erslevs mindre Lærebog.

Regning (Brodthagen). Efter Raben: De fire Regningsarter med benævnte Tal, benævnte Størrelsers Resolution og Reduction, samt Reguladetri med hele Tal. — Efter Hansen have Klassens Elever paa to nær regnet: Om Brøker, Brøkers Forkortning, uægte Brøkers og blandede Tals Forvandling, mindste fælles Mængdefold, samt Addition og Subtraction med Brøker, og 2 Elever endvidere: Multiplikation og Division med Brøker, samt Reguladetri med Brøk.

Skrivning (Frk. Berg, senere Frk. Jacobsen). Som ældste Klasse.

Tegning (Frk. Berg, senere Hr. Ellbrecht). Som i yngste Afd.

Yngste Klasse.

Dansk (Frk. Berg, senere Fru Bricka). Funch, Røgind og Varburgs Læsebog benyttet til Øvelse i Indenadslæsning og Analyse, hvorunder især Ordklasserne og Sætningsdelene ere gennemgaaede. Efter „Sange og Digte til Danmarks Melodier“ ere Digtene 14, 21, 23, 33, 58, 59, 67, 72, 73, 87, 88, 96, 135 og 152 lærte udenad. 80 Stile (Diktat og Gjenfortælling).

Tysk (v. d. Recke). I Listovs lille tyske Læsebog: Stykkerne fra Nr. 30 af, samt de 10 første derpaa følgende Smaahistorier. De første Begyndelsesgrunde af Formlæren: Artikler, Substantivernes Kjøen og Deklin., Stedord, Hjælpeverber.

Religion (Børre). Af Balslevs Bibelhistorie det nye Testamente indtil Stephanus. Nogle Psalmer ere lærte. De ti Bud, Troen og Fadervor.

Historie (Ellbrecht). Verdenshistorien efter Kofods mindre Udtog til Pompeius og Cæsar. V. Klaussens Fædrelandshistorie til de oldenborgske Konger.

Geografi (Petersen). Et Omrids af Geografien efter Landkort; Europa efter Erslevs mindre Lærebog.

Naturhistorie (Petersen). Pattedyrene med Forbigaaelse af Benbygning og Tandforhold efter Lütkenes Lærebog Nr. 2.

Regning (v. d. Recke). De fire Species med benævnte Tal. Resolution og Reduktion. Regula de tri med hele Tal. Med to nylig indkomne Elever: Addition med ubenævnte Tal.

Skrivning (Frk. Berg, senere Frk. Jacobsen). Først enkelte Ord, senere hele Sætninger efter Bjerrings Forskrifter.

Tegning (Frk. Berg, senere Hr. Ellbrecht). Øvelserne ske dels efter Heinr. Jænniches, dels efter Helstedes Veiledning til Frihaandstegning, som indeholde let gjen-givelige Former af bekendte Gjenstande

Gymnastik (From). Forberedelsesøvelser, Gang- og Løbeøvelser, Springeøvelser i Højde og Længde, Klavreøvelser, blandede Øvelser. Badning i Sommermaanederne under Gymnastiklærerens Tilsyn. Ofte smaa Marschture med Trægeværer. (Alle tre Klasser.)

Sang (Bricka). Fædrelandske og andre bekendte Melodier indøvede i enstemmig Sang. (Alle tre Klasser.)

Opgjørelse af Skiveskydningen i 1875.

N a v n.	Afstand Aleu.	Antal Gange.	Antal Skud.	Points.	Træffere.	Sum.	Værdi.
Lund	200	13	65	96	62	158	2,48
Reinhardt . . .	”	14	70	63	61	124	1,77
Møller	”	14	70	90	68	158	2,26
Henningsen . .	”	14	70	54	54	108	1,54
Baumgarten . .	”	14	70	53	58	111	1,59
Hansen	”	14	70	66	55	121	1,73
Jespersen . . .	100 og 200	5	25	28	21	49	1,96
Svendsen	”	5	25	19	17	36	1,44
Hillebrandt . .	”	5	25	30	24	54	2,16

V.

Skolehøjtider.

I.

Skolens aarlige Skovtur, der ved Hjælp fra en Del af Hillerøds og Omegns Beboere foretoges den 4de Juni, gik denne Gang mod Nord forbi Fredensborg gennem Danstrup Hegn forbi Rostgaards Minde til Gurre Ruin,

hvor man dvælede en kort Stund. Derfra gik Toget videre til Spidsbjerg Bakke, bekjendt for sin henrivende Udsigt. Her indtoges en lille Forfriskning og et Par Sange bleve afsungne, idet Hr. Lærer Hansen dersteds med Forekommenhed stillede sin Have til Afbenyttelse. Derfra gik Touren videre gennem Teilstrup Hegn til Hellebæk, hvor Resten af Dagen tilbragtes med Sang og Leg og en Udflygt til Fods langs med Kysten. Hjemturen foretoges ad Strandvejen gennem Helsingør til Hillerød.

II.

I Vinter havde Skolen en lille dramatisk Underholdning af en noget primitiv Art, idet Disciplene i Elementarskolen vare de agerende. Det Stykke, som de tillode sig at benytte, var „Mumbo-Gumbo-Gongong den Store“. Udførelsen var over al Ros, og de tæt sammenpakkede Tilskuere morede sig ypperlig. I en Henseende understøttede de Smaas Fremtræden ikke lidet Skolens daglige Arbejde, idet Børnene her bleve nødte til at tale klart og tydeligt, noget, som just ikke er let at faa dem til om Hverdagen. — Ogsaa Disciple fra Mellemlasserne og femte Klasse underholdt de tilstedeværende ved Opførelsen af Hostrups „Den Tredie“. Ifølge dyr Erfaring fra tidligere Tid troer jeg, at sjette Klasse forstyrres for meget det sidste Halvaar ved at være aktive i disse smaa Adspredelser.

III.

I Marts og April var Hr. Kr. Mantzius saa venlig at holde en Række Oplæsninger paa Skolen.

VI.

Videnskabelige Apparater.

Fortegnelse over de i Aaret 18^{76/76} i Skolebibliotheket
indsatte Værker. *)

- Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. Udg.
af d. kgl. nord. Oldskriftselskab. 1874.
- Ahlwardh, W. Bemerkungen ueber die Aechtheit der
alten Arabischen Gedichte. 1872.
- *Albrecht, A. Vollständige Sammlung englischer Eigen-
nahmen u. ihre Aussprache. 1846.
- Amerika, Træk af Livet i. Af en dansk Reisende. 1874.
- Archiv, Historisk, udg. af F. C. Granzow. 1—2. 1874.
- Aristoteles ueber die Dichtkunst. Griechisch u. Deutsch,
herausg. v. F. Susemihl. 2 Auf. 1874.
- Barfod, F. Billeder af Nordens Historie. 1874.
- Mindeblade om Grundtvigs Jubelfest. 1861.
- Berggreen, A. P. Compositioner. III, 3. 1874.
- Bibliotheca Danica, systematisk Fortegnelse over den
danske Literatur fra 1482—1830. Udg. af C. Bruun.
2. H.
- Bibelen i Billeder. Af G. Doré. Lev. 1—9.
- Bing, F. og J. Petersen. Statsøkonomiens Grundsætning-
er, Bearb. efter H. Fawcetts Manual of political economy.
6 H. 1874.
- Bjørnstjerne Bjørnson. En Fallit. Skuespil. 1874.
- Redaktøren. Skuespil. 1874.
- Bohr, H. G. Mindre Lærebog i Verdenshistorien. 3 Udg.
1859.
- Lærebog i den gamle Historie. I omarb.
Udg. 1874.
- *Bookh-Arkossy, F. Spanisch-Deutsches Handwörterbuch.
1858.
- Brammer, G. P. Lærebog i Pædagogik og Didaktik. 3
Udg. 1861.
- Brandes, G. og E. Det 19de Aarhundrede, Maanedsskrift
for Literatur og Kritik. 1874—75.
- *Byron, The Works of. In one volume. 1826.
Udvalgte dramatiske Digte og Fortællinger.
Overs. af E. Lembeke. H. 4—5.

*) De med * betegnede ere indkjøbte paa Auktioner. De med G
betegnede ere Gaver.

- Bøgh, Erik. Nytaarsnat 1875.
- Cassel, D. Geschichte der jüdischen Literatur. 1-2. 1872-73.
- Centralblatt, literarisches, für Deutschland, herausg. v. F. Zarncke. 1873.
- Cicero, M. Tullius. De oratore libri tres. Erkl. v. G. Sorof. 1-2. 1875.
- Brutus de claris oratoribus. Erkl. v. O. Jahn. 3 Aufl. 1865.
- Brutus de claris oratoribus. Erkl. v. K. W. Piderit. 1862.
- Orator. Erkl. v. K. W. Piderit. 1865.
- Partitiones oratoriæ. Erkl. v. K. W. Piderit. 1867.
- Conversationslexicon, Nordisk. 2 Udg. H. 44-56.
- Cramer, G. Die altgriechische Comödie u. ihre geschichtl. Entwicklung bis auf Aristophanes. 1874.
- Curtius Rufus, Q. Historiarum Alexandri Magni Macedonis libri qui supersunt. Erkl. v. F. Vogel. 1-2. 1871-72.
- Von den Thaten Alexander des Grossen. Uebers. v. A. H. Christian. 1871.
- Curtius, G. Studien zur griech. u. latein. Grammatik. Herausg. von 7 Band. 1874.
- G) — Græsk Grammatik, overs. af V. Voss. 1875.
- Das Verbum der griech. Sprach. 1. 1873.
- Cæsar, C. Julius. De bello civili. Erkl. v. A. Doberenz. 3 Aufl. 1871.
- Dahl, H. Dansk Hjælpeordbog. H. 5-6.
- Dass, Petter. Nordlands Trompet som Viser og Rim. Udg. af A. E. Eriksen. 1873-74.
- Delitsch, F. Jüdisch-Arabische Poesien aus Vormuhamedanischer Zeit. 1874.
- Danmarks, Norges og Sverigs Historie, populært fremstillet. V. 93-96.
- Etlar, Carit, Skrifter af. Ny Samling. 1-2 Bd. 1873.
- Euripides, Skuespil. Overs. af C. P. Christensen Schmidt. I. 1875.
- Ewald, H. F. Mindre Fortællinger. 1873.
- * — H. Die poetischen Bücher des alten Bundes. Erkl. I-IV. 1836-40.

- Bøgh, Erik. Nytaarsnat 1875.
- Cassel, D. Geschichte der jüdischen Literatur. 1—2. 1872—73.
- Centralblatt, literarisches, für Deutschland, herausg. v. F. Zarncke. 1873.
- Cicero, M. Tullius. De oratore libri tres. Erkl. v. G. Sorof. 1—2. 1875.
- Brutus de claris oratoribus. Erkl. v. O. Jahn. 3 Aufl. 1865.
- Brutus de claris oratoribus. Erkl. v. K. W. Piderit. 1862.
- Orator. Erkl. v. K. W. Piderit. 1865.
- Partitiones oratoris. Erkl. v. K. W. Piderit. 1867.
- Conversationslexicon, Nordisk. 2 Udg. H. 44—56.
- Cramer, G. Die altgriechische Comödie u. ihre geschichtl. Entwicklung bis auf Aristophanes. 1874.
- Curtius Rufus, Q. Historiarum Alexandri Magni Macedonis libri qui supersunt. Erkl. v. F. Vogel. 1—2. 1871—72.
- Von den Thaten Alexander des Grossen. Uebers. v. A. H. Christian. 1871.
- Curtius, G. Studien zur griech. u. latein. Grammatik. Herausg. von 7 Band. 1874.
- G) — Græsk Grammatik, overs. af V. Voss. 1875.
- Das Verbum der griech. Sprach. 1. 1873.
- Cæsar, C. Julius. De bello civili. Erkl. v. A. Doberenz. 3 Aufl. 1871.
- Dahl, H. Dansk Hjælpeordbog. H. 5—6.
- Dass, Petter. Nordlands Trompet som Viser og Rim. Udg. af A. E. Eriksen. 1873—74.
- Delitsch, F. Jüdisch-Arabische Poesien aus Vormuhamedanischer Zeit. 1874.
- Danmarks, Norges og Sverigs Historie, populært fremstillet. V. 93—96.
- Etlar, Carit, Skrifter af. Ny Samling. 1—2 Bd. 1873.
- Euripides, Skuespil. Overs. af C. P. Christensen Schmidt. I. 1875.
- Ewald, H. F. Mindre Fortællinger. 1873.
- * — H. Die poetischen Bücher des alten Bundes. Erkl. I—IV. 1836—40.

- Fick, A. Die griechischen Personnamen nach ihrer Bildung erklärt. 1874.
- Filologi og Pædagogik, Nordisk Tidsskrift for. Ny Række. I. 1874.
- Fogh, C. Geologiens Hovedsætninger. 1874.
- Folkelæsning. Ved Udvalget for Oplysningens Fremme. 1874.
- Fra alle Lande. Maanedsskrift for nyere Reisebefuldsninger o. s. v., udg. af L. Zinck. 1—2. 1874.
- Friis, P. Udsigt over de danske Kjempeviser og Folkesange. 1875.
- Funch, Cl., I. Røgind og E. Warburg. Dansk Læsebog. 6 Udg. 1868.
- Gandrup, C. Periander, en Tragedie. 1874.
- *Gaultier. Geographie. 22ième Ed. 1863.
- G) Gertz, M. C. Studia critica in L. Annæi Senecæ Dialogos. 1874.
- Grossmann. Wörterbuch zum Rig-Veda. 4 Lp. 1874.
- Grimm. Deutsches Wörterbuch. IV. 2. S. 8. Bearb. von R. Hildebrand. 1875.
- Grundtvig, Sv. Dansk Haandordbog. 1872.
- Hansen, Chr. Elementair Arithmetik og Algebra. 2den Del. 1874.
- *Herodoti Musæ, rec. et illustr. I. Schweighäuser. I—VI. 1816.
- Hof- og Statskalender, kgl. dansk, for Aaret 1860.
- Holberg, Ludv. Epistler. Udgivne af C. Bruun. 4de Bind. 1873.
- Holm, E. Danmark-Norges udenrigske Historie under den franske Revolution og Napoleons Krige. I. 1875.
- *Homer, The Odyssey of, Translat. by A. Pope. With notes by T. A. Buckley. With Flaxmans Designs. 1854.
- Hornemann, E. Om Menneskets Tilstand kort før Døden. 1874.
- Jerichau-Baumann. Ungdomserindringer. 1874.
- Jerrold-Douglas. Mrs. Caudles Gardinprædikener. 2den danske Udg. 1870.
- Jespersen, H. Kortfattet Lærebog i uorganisk Kemi. 1874.
- Jolly, J. Schulgrammatik u. Sprachwissenschaft. 1874.
- Jørgensen, S. M. Kortfattet Chemie. 1874.
- Kalender, kristelig for 1875. Udg. af H. Stein og I. Paulli. 1874.

- Kalidasa. Kongen og Dandserinden, et Lystspil. Overs. af E. Brandes. 1874.
- Keller, I. Grundriss einer histor. Einleitung in die Bibel. 1874.
- Knøss, A. V. De Digammo Homericæ quæstiones. 1873.
- *Koran, der, aus dem arabischen wortgetreu, übers. von L. Ullman. 4 Aufl. 1857.
- G) Larpent, A. H. V. Franske Stiløvelser. 1875.
- G) Laskarates, A. Kefalonias Mysterier. 1856.
- *Lehmann, Orla. Efterladte Skrifter I—II., udg. af H. Hage 1872—73. III—IV, udg. af C. Ploug 1873—74.
- G) Lieblein, J. Aegyptische Chronologie. 1863.
- G) — Recherches sur la Chronologie égyptienne. 1873.
- Lorentz, L. Kortfattet Naturlære. 1874.
- Tillæg til kortfattet Naturlære. 1874.
- *Lund, L. Spanske Tilstande i Nutid og Fortid. 1871.
- Luzzatto, S. D. Grammatik der biblisch-chaldäischen Sprache u. des Idioms des Talmud Babli. Aus dem Italienischen v. M. S. Krüger. 1873.
- G) Læsebog, Latinsk, af M. Andersen og M. Gjør. 1875.
- Løwenborg, A. Oversigt over Danmarks Statsorden m. m. Oversigt over Norges Statsorden. Öfversigt öfver Sveriges Statsordning m. m. 1874.
- *Macauley, T. B. Critical and Historical Essays. I—V. 1850.
- G) Madsen, C. V. H. Analytisk Plangeometri. 1875.
- Magazin, Danske, IV. Række. Udg. af det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog. IV, 1. 1874.
- Martensen, H. Socialisme og Christendom. 1874.
- G) Meddelelser om Dimitterede fra Herlufsholm, samlede af A. Leth og G. A. Wad. 1875.
- Munch, P. A. Samlede Afhandlinger. Udgivne af G. Storm. III. 1—4.
- Müller, A. Die Griechischen Philosophen in der Arabischen Ueberlieferung. 1873.
- L. C. Den bibelske Historie, fortalt af, I.
- Møller, C. F. C. Lærebog i uorganisk Kemi. 1874.
- Overskou, Th. Den kgl. danske Skuepladses Historie. Fra 1849 til 1874, udg. og bearb. af E. Collin. H. 6—8.

- Paludan, I. Udsigt over den franske Literaturs Historie. 1874.
- Paludan-Müller, C. Kong Valdemars Jordebog. 1874.
— De første Konger af den Oldenborgske Slægt. 1874.
— F. Tiderne skifte. Skuespil. 1874.
— Adonis, et mythisk Digt. 1874.
- Paulsen, A. Naturkræfterne, deres Love og vigtigste Anvendelser. H. 9—12.
- Petersen, P. Græsk Anthologi til Skolebrug. 1874.
— N. M. Samlede Afhandlinger. 4 Del. 1874.
- Plaenkner, R. von. Confucius Tá Hio. Die erhabene Wissenschaft. Aus d. Chinesischen, übers. u. erkl. 1874.
- Poggendorf, I. C. Annalen der Physik u. Chemie. VI. 3. (Band 153). 1874.
— Annalen der Physik u. Chemie. Ergänzungsband. VI. 1874.
- *Polybii. Historiska Arbeten. Öfvers. från Grekiskan af P. I. Emanuelsen. 1834.
- Polyglotte, le jeune. Red. V. Molard. 1874—75.
- Quintilianus, M. Fabius. Institutiones oratoriæ. Libri X. Erkl. v. K. T. Krüger. 2 Aufl. 1874.
— Zwölf Bucher Anleitung zur Beredsamkeit. Uebers. v. F. Votzler u. F. Baur. 1863.
- Raben, N. C. Faciter til Opgaver i Regnebog for Bøygendere. 11 Opl. 1874.
- *Rhetorici Græci, ed. 2. Spengel I—III. 1856.
- Rindom. Christelig Katechismus. 1865.
- *Rosenkranz, K. Die Pädagogik als System. 1848.
- *Rückert, F. Die Weisheit der Brahmanen. 1849.
- Rydqvist, J. E. Svenska Språkets Lagar. V. Bandet. 1874.
- Rørdam, H. Kjøbenhavns Universitets Historie fra 1588 til 1621. III. 1—2. 1873—74.
- Sachs, Carl. Encyclopädisches Französisch-Deutsches Wörterbuch. Grosse Ausg. 1869—73.
- Samlinger til jydsk Historie og Topografi. IV. og V. 1—2. 1873—74.
— , Danske, for Historie, Topografi, Personal- og

Literaturhistorie. 2den Række. 3die Bind.
1873—74.

Sammlung gemeinverständlicher wissenschaftlicher Vorträge, herausg. v. R. Virchow u. F. Holendorff. IX. Serie. 1875.

Sange og Digte til Danmarks Melodier.

Scharf, Th. Bau, Leben u. Pflege des menschl. Körpers. Mit Atlas. 3te Aufl. 1874.

Scharling, C. H. Theologien og Universitetet. 1875.

G) Schmidt, V. Indledning til Syriens Historie i Oldtiden. 1872.

Schrader, E. Die Keilinschriften u. das alte Testament. 1872.

Schultze, M. Ueber den Lautwerth der griech. Schriftzeichen. 1872.

*Scott, Walter. Allan Cameron, overs. af F. Schaldemose. 1841. 1—2.

— Grev Robert af Paris, overs. af F. Schaldemose. 1844. 1—2.

Storm, G. Sagnkredsene om Carl den Store og Didrik af Bern hos de nordiske Folk. 1874.

Strøm, T. Dansk Literaturhistorie. 1871.

Suetons Kaiserbiographien, verd. v. A. Stahr. 1864.

— Lebensbeschreibungen berühmter Römer, Wiederhergestellter lateinischer Text mit deutsch. Uebers. u. Erläut. v. H. Doergens. 1863.

Tacitus, Cornelius. Historiarum libri Schulausg. v. C. Heraeus. 1—2. 2 Aufl. 1872.

— , Annalen des. Schulausg. v. A. Draeger. I—II. 2 Aufl. 1873—74.

— Das Leben des Agricola. Schulausg. v. Draeger. 2 Aufl. 1873.

— Dialogus de oratoribus. Erkl. v. G. Andresen. 1872.

Taine, H. Englands Literatur i den klassiske Tidsalder. Overs. af H. S. Vodskov. 1875.

Tegnér, Esaias. Ninives och Babylons Kilskrifter. 1875.

G) Thrige, S. B. Lærebog i Geografien. 1874.

— Mindre Lærebog i Geografien. 5 Udg. 1875.

Thukydides. Peloponnesiska krigets Historia o. s. v., af T. O. Høier. 1831. 1—2.

Tidsskrift for Mathematik. 3 Række. 4 Aarg. 1874.

- Tidsskrift for Physik og Chemie. Udg. af A. og I. Thomsen. 13 Aarg. 1874.
- — populære Fremstillinger af Naturvidenskabene. 5 Række. I. 1874.
- , Historisk. Red af E. Holm. IV. 4. 1873—74.
- — Udg. af den Norske Historiske Forening. III. 1—3. 1873—75.
- Tyndall, John. Læren om Lyden, udg. paa Dansk af C. F. C. Møller. 1875.
- G) Udsigt, kort, over det philologisk-historiske Selskabs Virksomhed i 1860—74.
- Uppfinningarnas Bok. Redig. af O. W. Ålund. H. 2—60.
- Valerii Maximi Factorum et Dictorum memorabilium libri. IX. cum incerti auctoris fragmento De prænominibus. Rec. et em. C. Kempius. 1854.
- Viborg, K. F. De 4 Evangelier, paa ny overs. og forkl. 2 Udg. 1—2. 1872—73.
- Videnskabens Verden, Fra. Udg. af A. S. Guldberg o. s. v. 2 Række. 1874.
- *Weil, G. Historisch-kritische Einleitung in dem Koran. 1874.
- Whitney, W. D. Die Sprachwissenschaft. Für das deutsche Publicum bearb. u. erweitert. v. J. Jolly. 1874.
- Winther, Chr. Naadsensaaret. Et Brev. 1874.
- Zittel, E. Die Entstehung der Bibel. 2 Aufl. 1873.
- Das Bibelbuch in der Geschichte. 1874.

VII.

A. Summarisk Oversigt over Skolens ordinære Indtægter og Udgifter i Finantsaaret 18⁷⁵/76.

Indtægt:

Jordebogsindtægt m. Fradrag af Skatter	9,393	Kr. 93 Ø.
Renter af Skolens Kapitalformue	5,363	— 88 —
Skolekontingenter	4,620	— „ —
Helsingørs Hospital	600	— „ —
Tilskud fra den almindelige Skolefond .	15,000	— „ —
	<hr/>	
	34,982	Kr. 81 Ø.

Udgift.

Gager og Timebetaling	27,063	Kr. 27 Ø.
Pensioner og Vartpenge	3,630	— 76 —
Bibliothek og videnskabelige Apparater	769	— 63 —
Bygningernes Vedligeholdelse	472	— 76 —
Badehus	80	— „ —
Inventarium	459	— 77 —
Brændsel og Belysning	979	— 56 —
Kommunale Udgifter	172	— 53 —
Regnskabsføringen	680	— „ —
Forskjellige løbende og ekstraordinære Udgifter	884	— 63 —
Riffelskydning	82	— 20 —
	<hr/>	
	35,275	Kr. 11 Ø.

B. Stipendiekassen 18^{75/76}.

Indtægt.

Renter af Stipendiefondens Midler	547	Kr. 55 Ø.
Uddrag af Frederiksborg Amts Spare- kasse	163	— 66 —
Refusion	191	— 62 —
	<hr/>	
	802	Kr. 83 Ø.

Udgift.

Udbetalte Stipendier	505	Kr. „ —
Indsat i Frederiksborg Sparekasse	285	— 5 —
Regnskabsførerens Procenter	12	— 78 —
	<hr/>	
	802	Kr. 83 Ø.

VIII

Fordeling af Skolens Beneficier.

1. Stipendier. Høieste Stipendium, 100 Kr.: H. V. Brasen, J. O. H. Jespersen. Melleinste Stipendium, 70 Kr.: C. V. P. Svendsen, C. J. L. Hildebrand, L. M. H. L. Parsbech, H. N. Hansen, S. A. Jespersen. Laveste Stipendium, 40 Kr.: J. V. N. Reinhard, A. B. Møller. A. Henningsen, H. C. P. H. Baumgarten.

2. **Fri Undervisning:** A. B. Møller, H. C. P. H. Baumgarten samt extraordinært J. V. N. Reinhard.

3. **Undervisning mod halv Betaling:** A. Henningsen, J. O. H. Jespersen, C. V. P. Svendsen, C. J. L. Hildebrand, C. G. Lasson, S. A. Jespersen, H. C. D. Voigt, V. Gørtz, V. C. Jørgensen, V. E. Petersen.

4. **Det Moltkeske Legat** for Embedsmænds skole-søgende Sønner, 80 Kr. til hver: C. V. P. Swendsen og S. A. Jespersen.

5. **Det Treschowske Legat** til Udredelse af Skolepenge, 100 Kr. til hver: J. O. H. Jespersen og V. Lasson.

6. **Legatum Bendtsenianum.** 40 Kr.: J. S. S. B. Ulrich.

7. **Frederiksborg Skoles Pladser paa Regentsen:** G. C. L. Swendsen og J. S. S. B. Ulrich.

IX.

Tidstavle for Prøverne.

I. Afgangsprøven.

A. For de studerende Disciple:

Skriftlig: Torsdag den 15de Juni Kl. 8—12 Udarbejdelse i Modersmaalet (bunden Opgave); Kl. 4—8 Oversættelse fra Latin til Dansk. Fredag den 16de Juni Kl. 8—12 Fransk Stil; Kl. 4—8 Udarbejdelse i Modersmaalet (fri Opgave).

Mundtlig: Mandag den 19de Juni Kl. 10 Historie; Kl. 3 Oldnordisk. Torsdag den 22de Juni Kl. 10 Latin. Fredag den 23de Juni Kl. 8 Græsk. Mandag den 26de Juni Kl. 10 Fransk; Kl. 4 Engelsk. Tirsdag den 27de Juni Kl. 2 Naturlære.

Prøverne afholdes i 6te og 5te Klases Læsestue, undtagen Prøverne i Naturlære og Naturhistorie, der afholdes i Værelset ved Siden af den fysiske Samling.

B. For Realkandidaterne:

Skriftlig: Torsdag den 15de Juni Kl. 8—12 Dansk Stil; Kl. 4—8 Tysk Stil. Fredag den 16de Juni Kl. 8—12 Geometri; Kl. 4—8 Arithmetik. Se iøvrigt Aarsprøven.

Mundtlig: Mandag den 19de Juni Kl. 12 R. Historie.
 Torsdag den 24de Juni Ll. 4 Latin. Fredag den
 23de Juni Kl. 12 R. Tysk. Mandag den 26de Juni
 Kl. 12 R. Fransk; Kl. 5 $\frac{1}{2}$ R. Engelsk. Tirsdag den
 27de Juni Kl. 8 R. Matematik; Kl. 10 st. Mathema-
 tik; Kl. 5 R. Naturlære. Se iøvrigt Aarsprøven.

II. Aarsprøven i den lærde Skole.

- Skriftlig: V. Torsdag den 15de Juni Kl. 8—12 Dansk
 Stil (bunden Opgave); Kl. 4—8 Latinsk Version.
 Fredag den 16de Juni Kl. 8—12 Fransk Stil; Kl. 4—8
 Dansk Stil (fri Opgave); Lørdag den 17de Juni Kl.
 8—12 Engelsk Stil.
- IV. Torsdag den 15de Juni Kl. 8—12 Dansk Stil; Kl.
 4—8 Latinsk Stil. Fredag den 16de Juni Kl. 8—12
 Geometri; Kl. 4—8 Arithmetik. Lørdag den 17de
 Juni Kl. 8—11 Fransk Stil; Kl. 4—7 Latinsk Version.
- III. Torsdag den 15de Juni Kl. 8—11 Dansk Stil; Kl.
 4—8 Rkd. Regning I.; Kl. 4—7 Arithmetik. Fredag
 den 16de Juni Kl. 8—11 Geometri, Rkd. Dansk
 Stil; Kl. 4—8 Rkd. Regning II.; Kl. 4—7 st. Latinsk
 Version, R. Engelsk Stil. Lørdag den 17de Juni
 Kl. 8—11 st. Latinsk Stil, R. Tysk Stil; Kl. 4—7
 Fransk Stil.
- II. Torsdag den 15de Juni Kl. 8—11 Dansk Stil; Kl.
 4—7 Tysk Stil. Fredag den 16de Juni Kl. 8—11
 Regning; Kl. 4—6 st. Latinsk Version, R. Engelsk
 Stil. Lørdag den 17de Kl. 8—10 $\frac{1}{2}$ st. Latinsk Stil;
 Kl. 4—7 Fransk Stil.
- I. Torsdag den 15de Juni Kl. 8—11 Dansk Stil; Kl.
 4—6 Tysk Stil. Fredag den 16de Juni Kl. 8—11
 Regning; Kl. 4—6 Fransk Stil. Lørdag den 17de
 Juni Kl. 4—6 st. Latinsk Stil, R. Engelsk Stil.
- Mundtlig. V. Fredag den 7de Juli Kl. 8 Historie; Lør-
 dag den 8de Juli Kl. 8 Latin; Kl. 5 Oldnordisk.
 Mandag den 10de Juli Kl. 8 Græsk. Tirsdag den
 11te Juli Kl. 8 Engelsk. Onsdag den 12te Juli Kl.
 8 Fransk; Kl. 12 Naturlære.
- IV. Fredag den 7de Juli Kl. 8 Fransk. Lørdag den 8de
 Juli Kl. 8 Tysk. Mandag den 10de Juli Kl. 8 Na-
 turhistorie. Tirsdag den 11te Juli Kl. 8 Græsk.
 Onsdag den 12te Juli Kl. 8 Historie; Kl. 5 Geografi.

- III. Fredag den 7de Juli Kl. 8 Tysk; Kl. 12 R. Naturlære; Kl. 5 st. Latin. Lørdag den 8de Juli Kl. 8 Arithmetik; Kl. 12 Fransk. Mandag den 10de Juli Kl. 8 R. Engelsk; Kl. 12 Geometri; Kl. 5 Geografi. Tirsdag den 11te Juli Kl. 12 Religion; Kl. 5 Historie. Onsdag den 12te Juli Kl. 8 Naturhistorie; Kl. 12 st. Græsk.
- II. Fredag den 7de Juli Kl. 12 st. Latin; Kl. 5 Naturhistorie. Lørdag den 8de Juli Kl. 12 Geometri; Kl. 5 Religion. Mandag den 10de Juli Kl. 12 Tysk; Kl. 5 Fransk. Tirsdag den 11te Juli Kl. 12 Arithmetik; Kl. 5 Geografi. Onsdag den 12te Juli Kl. 12 R. Engelsk; Kl. 5 Historie.
- I. Fredag den 7de Juli Kl. 8 Arithmetik; Kl. 5 Dansk. Lørdag den 8de Juli Kl. 12 Historie; Kl. 5 Naturhistorie. Mandag den 10de Juli Kl. 12 Geografi; Kl. 5 Tysk. Tirsdag den 11te Juli Kl. 8 Geometri; Kl. 12 st. Latin; Kl. 5 Fransk. Onsdag den 12te Juli Kl. 8 Religion; Kl. 5 R. Engelsk.
Torsdag den 13de Juli Kl. 8 Lærermøde.
- - - - - 1 Prøve i Sang.

B. Aarsprøven i Elementarskolen.

- Skriftlig. Torsdag den 15de Juni.
Kl. 8—10. A I og A II. Dansk Stil.
Fredag den 16de Juni.
Kl. 8—10 A I og A II. Regning.
- 8—10. B. Dansk Stil.
Lørdag den 17de Juni.
Kl. 9—11. B. Regning.
Mundtlig. Onsdag den 5te Juli.
Kl. 8—10. A I og A II. Naturhistorie. Petersen.
- 8—10. A I og A II. Dansk. Bricka
- 10—11. B. Naturhistorie. Petersen.
- 12—1. B. Tysk. v. d. Recke.
- 1—2. A II. Tysk. v. Elbrecht.
- 12—2. A I og A II. Historie. Bricka.
Torsdag den 6te Juli.
Kl. 8—9. A I og A II. Regning. Brodthagen.
- 8—9. B. Dansk. Fru Bricka.
- 9—10. B. Regning. v. d. Recke.

- Kl. 9—11. B. Historie og Geografi v. Elbrecht. Petersen.
 - 12—2. A I og A II. Geografi. Petersen.
 - 12—2. A I. Tysk. Hertel.
 - 11—1. Alle Klasser. Religion. Børre.

Mandag den 10de Juli.

Kl. 12—1½. A I. Fransk. Mathiesen.

Fredag den 14de Juli Kl. 10 bekjendtgjøres Udfaldet af Eksamenene. Samme Dag Kl. 4 prøves nye Disciple.

Tirsdag den 15de August Kl. 8 begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Slutningshøjtideligheden indbydes Disciplenes Forældre og Værger og enhver, der har Interesse for disse to Skoler og deres Virksomhed.

Frederiksborg lærde Skole den 24de Maj. 1876.

C. Berg.

I det nye Skoleaar 1876—77 bruges følgende Bøger

A. i Frederiksborg lærde Skole:

- IV. og V. Kl. Latin: Horatius ved Lembke; Tre Dialoger af Seneca ved Gertz; Bojesens romerske Antikviteter. Græsk: Thriges Udvalg af Platon; Bergs Udvalg af Herodot; Christensens græske Antikviteter. (De latinske og græske Forfattere ville iøvrigt nærmere blive bestemte.) Et latinsk og et græsk Leksikon. Fransk: Borrings Etudes; Sicks Stiløvelser Afd. I. Historie: Thriges og Blochs Lærebøger i Historie; Königsfeldts gamle Geografi; Bergs Atlas. Engelsk: Listovs Ledetraad Afd. I. og II.; Listovs Læsestykker II. Afd. (sidste Udg.); Løkkes Grammatik. Oldnordisk: Wimmers oldn. Læsebog; Iversens oldn. Formlære, 2den Udg.
- IV. Kl. Latin og Græsk; Stykker af forskellige Forfattere efter nærmere Bestemmelse, Madvigs latinske Grammatik og græske Syntax. Bergs græske Formlære (sidste Udg.), Bojesens romerske Antikviteter. Dorphs nordiske Mythologi. Borrings Etudes. Pios Grammatik (Alt sidste Udg.). Jiirs & Rungs deutsche Dichter. Simonsens tyske Grammatik. IV. Realkl. Toepfers Udvalg. Holmstedts Arithmetik og Geometri. Lalandes Logarithmer, Bergs Opgaver 1, Lützens Zoologi Nr. 2, Petits Botanik, Blochs Lærebog i Historien 1—2 D. Erslevs Geografi Nr. 2. Königsfeldts gamle Geografi, et Atlas. Bergs Atlas over den gamle Verden, IV. Realkl. Holtens Naturlære. Listovs Udvalg af engelske Forfattere Hefte II.
- II. Kl. Latin: Ciceros Taler (Madvigs sidste Udg.), Sallusts bell. Catil, af Fibiger (2den Udg.), Madvigs latinske Grammatik. Græsk: Bergs Forskole og Læsebog, 2den Afdel., 1ste Hefte, 1868, sammes græske Formlære. Bojesens romerske Antikviteter, Arnesens latinske, Bergs græske Ordbog. Et dansk Ny Test., Balslevs Katekismusforklaring, Assens's større Bibelhistorie. Holsts danske poetiske og prosaiske Læsebog. Arentzens og Torsteinsons nordiske Mythologi. III. Rkl. tillige M. Hammerichs danske og norske Læsestykker Borrings Etudes, Pios Grammatik (Alt sidste Udg.), Hjørts tyske Læsebog, prosaiske Del (sidste Udg.);

Simonsens tyske Formlære og Syntax (sidste Udg.). III. Rkl. Toepfers Udvalg. III. Rkl. Engelsk: Listovs Læsestykker Afd. I. og II. Holmstedts Arithmetik og Geometri, Bergs Opgaver 1. Lützens Begyndelsesgrunde Nr. 2, Blochs Lærebog i Historien 2 D. Erslevs Geografi Nr. 2. Køningsfeldts gamle Geografi, et Atlas, Bergs Atlas over den gamle Verden. Listovs Læsestykker Afd. II. og Sammes Udvalg af engelske Forf. I. Hefte.

II. Kl. Forchhammers latinske Læsebog og Stiløvelser; Julius Cæsars Gallerkrig (Whitte), Madvigs latinske Grammatik, Arnesens latinske Ordbog. Dansk Ny Testamente, Balslevs Katekismusforklaring, Assens's større Bibelhistorie. Holsts danske poetiske og prosaiske Læsebog, Bojesens danske Grammatik. Sicks franske Læsebog, 2den Afdeling (for Mellemlklasser). Pios franske Grammatik (Alt sidste Udg.). Kapers tyske Læsebog for de to nederste Klasser. Simonsens Grammatik. Realklassen Toepfers Udvalg og Holbechs og Petersens Materialier. Holmstedts Geometri og Arithmetik. Bergs Opgaver 1. Lützens Begyndelsesgrunde Nr. 2 (5te Udg.), Blochs Lærebog i Historie for Realskoler, 1 D. Erslevs Geografi Nr. 2. Køningsfeldts gamle Geografi, et Atlas, Bergs Atlas over den gamle Verden. II. Rkl. Hammerichs danske Læsebog. Engelsk: Listovs Ledetraad, Afd. II. Sammes Læsebog Afd. I.

I. Kl. Forchhammers latinske Læsebog og Stiløvelser (sidste Udg.). Madvigs latinske Grammatik (sidste Udg.). Et dansk Ny Test. Assens's større Bibelhistorie. Balslevs Katekismusforklaring. Holsts danske prosaiske Læsebog, Bojesens danske Grammatik. Holsts Smaadigte til Udenadlæsning. F. Ahns praktiske Lærebog i det franske Sprog, 1ste Kursus (sidste Udg.). Pios franske Grammatik (sidste Udg.). I. Rkl. Engelsk: Fabr.-Møllers Engelske Lærebog, Afd. I—II. Kapers Tyske Læsebog for de 2 nederste Klasser. Holbechs og Petersens Materialier. Simonsens Grammatik. Lützens Begyndelsesgrunde i Dyrerigetets Naturhistorie Nr. 2 (5te Udg.), Rostrups Veiledning i den danske Flora. Blochs Lærebog i Historie for Realskoler, 1 D. Erslevs Lærebog i Geografi Nr. 2. Et Atlas, Bergs Atlas over den gamle Verden. Skolens Lovsangbog. Maanedes- og Uge-Karakterbog.

B. i Elementarskolen :

Klasse a. Funch, Røgind og Warburgs danske Læsebog (sidste Udg.); Sange og Digte til „Danmarks Melodier“; Kapers tyske Læsebog for Mellemlklasser; Simonsens tyske Formlære; Holbech og Petersens Materialier; Ahns prakt. Lærebog i det franske Sprog, 1ste Kursus, ved A. Arlaud (10de Udg.); Kofods fragmentariske Lærebog i Historie (sidste Udg.); Nissens Danmarks Historie i Udtog, udg. af F. Barfod (sidste Udg.); Erslevs Geografi Nr. 5; Lützens Naturhistorie Nr. 2; Balslevs Bibelhistorie og Luthers lille Katekismus; Rabens Regnebog; et Atlas; Skolens Lovsangbog.

Klasse b. Funch, Røgiud og Warburgs danske Læsebog (sidste Udg.); Sange og Digte til „Danmarks Melodier“; Listovs tyske Elementar bog (sidste Udg.); Kofods fragmentariske Lærebog i Historie (sidste Udg.); Clausens Fædrelandshistorie (1874); Erslevs Lærebog Nr. 5; Lützens Lærebog i Naturhistorie Nr. 2; Balslevs Bibelhistorie og en Psalmebog; Rabens Regnebog; et Atlas; Skolens Lovsangbog; H. Janniches Veiledning til Frihaandstegning, 1ste Hefte.

Klasse c. Dansk Læsebog af Funch, Røgind og Warburg (sidste Udg.); Sange og Digte til „Danmarks Melodier“; Listovs tyske Elementar bog (sidste Udg.); Balslevs Bibelhistorie og en Psalmebog; Rabens Regnebog; et Atlas; Skolens Lovsangbog; H. Janniches Veiledning i Frihaandstegning, 1ste Hefte,
